

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 09501-5/2016/11

Datum: 25. 5. 2017

**NACIONALNI PROGRAM UKREPOV VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA ROME ZA OBDOBJE
2017–2021**

KAZALO

I. NACIONALNI PROGRAM UKREPOV VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ROME ZA OBDOBJE 2017–2021	3
1. PROBLEMSKO IZHODIŠČE	3
2. PRIPRAVA NACIONALNEGA PROGRAMA UKREPOV VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ROME ZA OBDOBJE 2017–2021.....	5
3. NAMEN IN CILJI NACIONALNEGA PROGRAMA UKREPOV VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ROME ZA OBDOBJE 2017–2021	6
3.1 OSNOVNI STRATEŠKI CILJI PROGRAMA UKREPOV ZA OBDOBJE 2017–2021.....	7
3.2 USPEŠNOST IN UČINKOVITOST IZVEDENIH UKREPOV	8
3.3 PREDNOSTNE NALOGE IN UKREPI NACIONALNEGA PROGRAMA UKREPOV ZA ROMOV ZA OBDOBJE 2017–2021	9
3.3.1 VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE.....	9
3.3.1.1 UKREPI NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA	10
3.3.2 SPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA ROMOV	19
3.3.2.1 UKREPI NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA	19
3.3.3 SOCIALNO VARSTVO, SOCIALNO VKLJUČEVANJE, ZAŠČITA OTROK, ŽENSK IN MLADIH TER ŠTIPENDIRANJE	21
3.3.3.1 UKREPI NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA, SOCIALNEGA VKLJUČEVANJA, ZAŠČITE OTROK, ŽENSK IN MLADIH	21
3.3.3.2 UKREPI NA PODROČJU ŠTIPENDIRANJA.....	26
3.3.4 ZDRAVSTVENO VARSTVO.....	27
3.3.4.1 UKREPI NA PODROČJU ZDRAVJA IN ZDRAVSTVENEGA VARSTVA	28
3.3.5 BIVANJSKE RAZMERE IN DOSTOP DO STANOVANJ	31
3.3.5.1 UKREPI NA PODROČJU BIVANJSKIH RAZMER IN DOSTOPA DO STANOVANJ	32
3.3.6 VKLJUČEVANJE V DRUŽBENO IN KULTURNO ŽIVLJENJE TER KREPITEV VLOGE SKUPNOSTI	40
3.3.6.1 UKREPI NA PODROČJU VKLJUČEVANJA V DRUŽBENO IN KULTURNO ŽIVLJENJE TER KREPITVE VLOGE SKUPNOSTI	40
3.3.7 OZAVEŠČANJE IN BOJ PROTI DISKRIMINACIJI.....	44
3.3.7.1 UKREPI NA PODROČJU OZAVEŠČANJA IN BOJA PROTI DISKRIMINACIJI.....	45
3.3.8 UKREPI IN PRISTOPI NA LOKALNI RAVNI	52
II. IZVAJANJE.....	64
1. FINANČNI OKVIR IZVEDBE.....	64
2. ČASOVNI OKVIR IZVEDBE	65
3. NOSILCI UKREPOV IN SODELUJOČI.....	65
III. SPREMLJANJE IZVAJANJA NACIONALNE STRATEGIJE VKLJUČEVANJA ROMOV ZA OBDOBJE 2017–2021	66
1. MEHANIZMI IN UKREPI ZA SPREMLJANJE IZVAJANJA NPUR 2017–2021 TER POSLEDIČNO NAPREDKA NA PODROČJU VKLJUČEVANJA ROMOV V SLOVENIJI ..	66
2. PRIČAKOVANI REZULTATI IN DOSEŽKI NPUR 2017–2021	71

I. NACIONALNI PROGRAM UKREPOV VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ROME ZA OBDOBJE 2017–2021

1. PROBLEMSKO IZHODIŠČE

V politikah, predvsem na ravni Evropske unije (EU), so pripadnice in pripadniki romske skupnosti obravnavani v sklopu socialnih pravic in področja nediskriminacije, posamezne države članice EU, med njimi tudi Slovenija, pa romski skupnosti zagotavljajo tudi politične in kulturne pravice, ki ji pripadajo kot manjšinski skupnosti. Kljub temu koncept v Republiki Sloveniji ni jasno in nedvoumno zasnovan, saj se socialne pravice in pravice manjšine nenehno prepletajo in prekrivajo, tako večinsko prebivalstvo kot pripadnice in pripadniki romske skupnosti pa jih velikokrat tudi napačno interpretirajo. Socialna izključenost¹ (ali marginalizacija) je koncept, ki se v mnogih delih sveta uporablja za označevanje sodobnih oblik socialne prikrajšanosti in nazadovanja na rob družbe. Socialna izključenost pomeni, da družbeno okolje ne sprejema posameznika ali skupine ljudi. Temelji lahko na rasi, etnični pripadnosti, jeziku, kulturi, religiji, spolu, starosti, socialnem razredu, ekonomskem ali zdravstvenem stanju. Socialna izključenost odvzema človeku njegove temeljne pravice in veže nase revščino, prikrajšanost in največkrat tudi nestrpnost večinskega prebivalstva. Ta pojem opredeljujejo v EU kot izključenost iz ene ali več dimenzij blaginjskega trikotnika, ki ga sestavljajo država, trg in civilna družba. Izpad iz ene dimenzije že pomeni izključenost in tveganje za ljudi, izpad iz dveh ali vseh treh pa je že kritičen za družbeno kohezijo. Socialna izključenost odseva neenakost posameznikov ali skupin prebivalstva in njihove udeležbe v življenju družbe. Lahko jo povezujemo z omejenim ali onemogočenim dostopom do družbenega sistema ali dolgoročno brezposelnostjo, ki temelji na lastnostih skupine, kot so etnična pripadnost, spolna usmerjenost, zdravstveno stanje ali pripadnost družbeno stigmatizirani skupini (npr. nekdanji zaporniki ali odvisniki). Lahko se pojavi po dalj časa trajajočem materialnem pomanjkanju, ko se ljudje počasi izključujejo iz družbenega dogajanja in postanejo socialno, kulturno in politično izolirani.

V primeru pripadnic in pripadnikov romske skupnosti se ta izoliranost v nekaterih okoljih kaže tudi prostorsko, saj so naselja ali deli naselij, kjer večinsko živijo pripadnice in pripadniki romske skupnosti, največkrat fizično ločeni od drugih naselij ali delov naselij, kjer živi okoliško, večinsko prebivalstvo, v njih pa vlada socialno dno. Stanje, kot je navedeno, je zelo kritično in je ne glede na to, da je posledica zgodovinskega naseljevanja romskih skupnosti v Sloveniji v preteklosti, in ne posledica politik in ukrepov Republike Slovenije, brez učinkovitih in usklajenih ukrepov na vseh ravneh nerešljivo. V okviru obstoječega stanja si državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti bolj ali manj z različnimi ukrepi prizadevajo za dolgoročno zagotovitev enakih možnosti tem skupinam prebivalstva.

Med romskimi skupinami oziroma skupnostmi v Sloveniji so velike družbene razlike, ki temeljijo predvsem na okoliščinah in razmerah, v katerih te skupine prebivalstva živijo, pa tudi na njihovih kulturnih praksah in sprejetosti v lokalnem okolju, kjer so največkrat še vedno močni stereotipi in predsodki. V povprečju je v Prekmurju družbenoekonomski položaj romskega prebivalstva boljši kot na Dolenjskem, v Posavju in Beli krajini oziroma preostalih okoljih, kjer ti prebivalci živijo. Razlike v družbenoekonomskem položaju, načinu življenja, izobrazbi, zaposlenosti, verski pripadnosti in šegah ter navadah so velike tudi med t. i. netradicionalno naseljenimi pripadnicami in pripadniki romske skupnosti, ki večinoma živijo v večjih mestih (Ljubljana, Maribor, Celje, Velenje in Jesenice (Sinti)). Družbeni položaj prekmurskega romskega prebivalstva je večinoma tak, da jim omogoča redno vključevanje romskih otrok v vrtce in osnovnošolsko

¹ Socialna izključenost (2016). Dostopno prek https://sl.wikipedia.org/wiki/Socialna_izklju%C4%8Denost (15. 5. 2017).

ter srednješolsko izobraževanje, kar nekaj mladih pa nadaljuje šolanje v okviru visokošolskega izobraževanja. Bivalne razmere romskega prebivalstva v Prekmurju so v povprečju bolj urejene ter zagotavljajo boljšo osnovo za vključevanje otrok v izobraževalni sistem in pozneje za iskanje zaposlitev, kar je izraz dolgoletnega proaktivnega pristopa lokalnih skupnosti pri zagotavljanju pogojev za boljše sobivanje ljudi različnih kultur, ki na tem področju prebivajo. Še vedno pa je tudi v tem delu Slovenije mogoče zaznati predsodke in stereotipe, povezane z Romi². Ti so v slovenski družbi še vedno zelo prisotni in se prenašajo iz roda v rod.

V preostalih delih Slovenije, kjer številčneje in strnjeno živi romsko prebivalstvo (ponekod v Posavju, na Dolenjskem in v Beli krajini), je stanje velikokrat povsem drugačno. Tako v nekaterih naseljih še niso zagotovljene niti osnovne življenjske dobrine (voda, elektrika, kanalizacija), čeprav sta bila sprejeta Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) in Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2010–2015 (v nadaljnjem besedilu: NPUR 2010–2015), ki je poseben sklop ukrepov namenil prav temu področju. V povprečju romsko prebivalstvo uvrščamo v najnižje socialne sloje, za katere je značilna revščina. Čeprav je seveda tudi romska skupnost notranje razslojena (ta se po regijah in v regijah po občinah, naseljih in med družinami pomembno razlikuje, zato prehitra posploševanja lahko vodijo v izkrivljeno podobo dejanskega stanja), je ne glede na to socialni status romskega prebivalstva v večini primerov še vedno izrazito nižji od socialnega statusa večinskega prebivalstva. Neugoden družbenoekonomski položaj pripadnikov romske skupnosti je povezan z revščino, nizko stopnjo izobrazbe, visoko stopnjo brezposelnosti, neprimernimi bivanjskimi razmerami, slabim zdravstvenim stanjem in predsodki ter stereotipi o Romih. Ti negativni dejavniki, katerih vzroki in posledice so medsebojno tesno povezani in prepleteni, ustvarjajo zaprt krog izključenosti, iz katerega pripadnice in pripadniki romske skupnosti sami ne morejo ali zelo težko izstopijo. Posledično nimajo družbene moči, so zunaj dogajanja, trajno odrinjeni na družbeni rob in odvisni od socialnih pomoči. Tudi med sabo so nepovezani, razdrobljeni po naseljih in večinoma neorganizirani oziroma je njihova organiziranost strukturirana v lokalni romski skupnosti, ki je največkrat omejena na posamezno naselje, lahko pa se povezujejo družine iz več naselij in regij. Pogosto se zgodi, da so tisti, ki so začeli prevzemati naprednejše norme in pravila, onemogočeni v lastni sredini. Ko so obravnavani, so obravnavani kot problem, ki ga je treba obvladovati, in ne reševati. Redko aktivno sodelujejo pri reševanju problemov. Slabe bivanjske razmere, še posebej v jugovzhodni Sloveniji, nenehna odrinjenost na družbeni rob in družbeni vzorci v posameznih skupinah oziroma skupnostih pa prispevajo k njihovi odvisnosti od denarnih socialnih pomoči.

Na podlagi dejanskega stanja lahko ugotovimo, da so naselja ali deli naselij, kjer večinsko živijo pripadnice in pripadniki romske skupnosti, nekakšna specifična problemska območja, s specifičnimi in izrazito šibkimi socialnimi razmerami, za katere so potrebi raznovrstni usmerjeni in usklajeni ukrepi in programi, ki bodo ciljno reševali več izzivov hkrati. Ti potrebni ukrepi so lahko integracijski, nadaljevalni in tudi razvojni, odvisno od potreb v regiji (npr. različne potrebe v Prekmurju, na Dolenjskem, v Posavju in Beli krajini ter v večjih mestih; v Prekmurju je treba na primer v osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju nekaterim učencem oziroma dijakom nuditi dodatno učno pomoč, ponekod na Dolenjskem in Posavju pa se še vedno spoprijemajo z velikimi izzivi, kako zagotoviti vključenost romskih otrok v osnovnošolsko izobraževanje). Razlike niso samo med regijami, ampak so tudi med lokalnimi skupnostmi v regiji ali celo med naselji ali deli naselij v okviru ene lokalne skupnosti. Prav iz teh razlogov je za doseganje napredka na tem področju poleg vladnih ukrepov nujno ukrepanje na lokalni ravni, pri čemer je ključno izhodišče dejansko stanje v posameznem (mikro) okolju. Ukrepanje na lokalni ravni bi zahtevalo

² V tem programu uporabljeni izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za ženski in moški spol.

predvsem povezano in usklajeno delovanje več institucij, ki delujejo v lokalnem okolju, močnega koordinatorskega na lokalni ravni, vključevanje pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v življenje in odločanje na ravni krajevnih skupnosti in občine itd. Za uspešno in učinkovito reševanje ugotovljenih izzivov v lokalnem okolju je tako treba zagotavljati kombinacijo vseh treh vrst ukrepov ter celostno in usklajeno iskati rešitve tako na lokalni ravni kot državni ravni, pri čemer je izredno pomembno, da pristojne institucije v ta proces in opravljanje nalog iz svoje pristojnosti vstopajo iskreno ter primerno strokovno in organizacijsko pripravljene.

2. PRIPRAVA NACIONALNEGA PROGRAMA UKREPOV VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ROME ZA OBDOBJE 2017–2021

Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017–2021 (v nadaljnjem besedilu: NPUR 2017–2021) je nastal v sodelovanju med pristojnimi ministrstvi in vladnimi službami ter Svetom romske skupnosti Republike Slovenije kot krovno organizacijo romske skupnosti, ustanovljeno na podlagi Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07). V pripravo NPUR 2017–2021 so bile vključene tudi druge organizacije romske skupnosti (npr. zveze društev in posamezni predstavniki romske skupnosti), samoupravne lokalne skupnosti in njihova združenja ter vse druge zainteresirane javnosti. Koordinator priprave NPUR 2017–2021 je bil organ, pristojen za narodnosti, ki bo usklajeval tudi vse nadaljnje aktivnosti v zvezi z izvajanjem in spremljanjem uresničevanja ukrepov iz NPUR 2017–2021. Vključitev vseh zainteresiranih javnosti je bila omogočena že pred pripravo prvega osnutka dokumenta, nato pa tudi v okviru javne obravnave, ki je potekala od 19. januarja do vključno 20. februarja 2017. O začetku javne obravnave osnutka dokumenta so bile posebej obveščene vse aktivne organizacije romske skupnosti in vse samoupravne lokalne skupnosti z romskim prebivalstvom ter njihova združenja in vsi so bili pozvani k predložitvi morebitnih pripomb. Na podlagi pripomb in predlogov, prejetih tako pred pripravo prvega osnutka dokumenta kot v okviru javne obravnave, so bila pripravljena tri zbirna poročila odzivov pristojnih organov, s katerimi so bile seznanjene vse zainteresirane javnosti in so dostopna na spletni strani organa, pristojnega za narodnosti. V zbirnih poročilih so podani odzivi pristojnih organov na splošne pripombe v zvezi z osnutkom dokumenta in na konkretne pripombe, ki se nanašajo na posamezno področje. Podana so tudi dodatna pojasnila pristojnih organov o preostalih aktivnostih na posameznih področjih, ki niso vključene med ukrepe NPUR 2017–2021, vendar prav tako pripomorejo k vzpostavitvi ali izboljšanju razmer za večje in hitrejše socialno vključevanje pripadnic in pripadnikov romske skupnosti ter njihovi aktivaciji.

Ker sta sodelovanje in vključevanje najrazličnejših zainteresiranih javnosti, še posebej predstavnikov romske skupnosti in samoupravnih lokalnih skupnosti ter njihovih združenj, ključna za uspešno in učinkovito zagotavljanje uresničevanja ukrepov iz NPUR 2017–2021, je bil že pred sprejetjem NPUR 2017–2021 vzpostavljen dialog med predstavniki Vlade Republike Slovenije oziroma pristojnih vladnih resorjev ter predstavniki samoupravnih lokalnih skupnosti in njihovih združenj, ki se bo nadaljeval v celotnem obdobju NPUR 2017–2021.³

NPUR 2017–2021 je vladni program ukrepov, ki se bo skozi celotno obdobje veljavnosti, preko rednega spremljanja uresničevanja ukrepov in njihove učinkovitosti v praksi, odzival na potrebe v okoljih, kjer pripadnice in pripadniki romske skupnosti živijo, ter se razmeram prilagajal s potrebnimi spremembami

³ Dne 8. 5. 2017 je generalna sekretarka Vlade RS v sodelovanju z organom, pristojnim za narodnosti, gostila srečanje med državnimi sekretarji ministrstev in vladnih služb, župani občin z romskim prebivalstvom in združenji občin. Srečanje so izredno pozitivno ocenili predvsem predstavniki lokalnih skupnosti in njihovih združenj, zato bo Vlada Republike Slovenije tovrstni pristop in dialog, ki je nujno potreben, nadaljevala v celotnem obdobju NPUR 2017–2021.

in dopolnitvami. Pomembno je izpostaviti, da je to programski dokument, ki je zasnovan tako strateško, predvsem pa operativno in se bo v celotnem obdobju po potrebi lahko spreminjal oziroma dopolnjeval.

3. NAMEN IN CILJI NACIONALNEGA PROGRAMA UKREPOV VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ROME ZA OBDOBJE 2017–2021

Cilja novega nacionalnega programa ukrepov v obdobju 2017–2021 sta priprava in sprejetje ukrepov za izboljšanje položaja in pospeševanje socialne vključenosti ter zmanjšanje socialne izključenosti pripadnic in pripadnikov romske skupnosti na vseh tistih področjih, za katera se na podlagi dosedanjih izkušenj državnih organov, organov samoupravnih lokalnih skupnosti, romske skupnosti in organizacij civilne družbe ocenjuje, da je to potrebno. Področja, ki jih zajema novi nacionalni program ukrepov, je kot prednostna prepoznala tudi romska skupnost. Cilji novega dokumenta v naslednjem obdobju ostajajo večinoma enaki ciljem NPUR 2010–2015, ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela 18. 3. 2010 in se je končal konec leta 2015, saj so izzivi še vedno pretežno enaki. Pri izvajanju ukrepov preteklega programa ukrepov se je v praksi izkazalo, da se pri pristojnih institucijah vedno znova zatika pri vprašanju pristojnosti⁴ (za kaj so pristojni državni organi in za kaj samoupravne lokalne skupnosti), politične volje (načelna je vedno zagotovljena, ko je treba to pripravljeno udejanjiti v praksi, pa je največkrat ni) in zagotovitve finančnih sredstev (opozorila občin, da bi iz državnega proračuna potrebovale dodatna sredstva za reševanje izzivov na tem področju ali da bi se morali ti izzivi upoštevati pri izračunu primerne porabe občin). Razlogi, zakaj še ni bilo večjega napredka na tem področju, so številni in zajemajo zelo raznovrstne tako pravne, vsebinske kot organizacijske ovire in izzive, ki se na podlagi izkušenj preteklega NPUR 2010–2015 šele počasi rešujejo. Pri tem so ključne dovolj velika politična volja državnih in lokalnih oblasti ter ozaveščenost in usposobljenost javnih uslužbencev, ki na državni in lokalni opravljajo naloge na tem področju. Ne glede na to, da se je pretekli nacionalni program ukrepov konec leta 2015 končal, so pristojna ministrstva in vladne službe leta 2016 in v začetku leta 2017 nadaljevala izvajanje ukrepov, usmerjenih v izboljšanje položaja romske skupnosti, ti ukrepi pa so ustrezno vključeni tudi v novi nacionalni dokument.

Konkretnih podatkov, ki bi prikazovali napredek na področju položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti in njihove večje socialne vključenosti od sprejetja NPUR 2010–2015 do danes, nimamo in jih skladno z ustavno ureditvijo in zakonskimi normami na področju varstva osebnih podatkov tudi ne zbiramo. Kljub temu so na posameznih področjih oziroma v zvezi z nekaterimi problemskimi vprašanji posamezne zakonske podlage, raziskave in poskusi zbiranja statističnih podatkov, ki pripomorejo k oblikovanju celovite podobe o položaju pripadnic in pripadnikov romske skupnosti in stopnje njihove socialne vključenosti, vsi tako zbrani podatki so tudi izhodišče za nadaljnje delo. Nekateri podatki so tako zbrani na primer na področju zaposlovanja oziroma v okviru ukrepov aktivne politike zaposlovanja, prostorskega urejanja in načrtovanja (bivanjske razmere – naselja, kjer večinsko živi romsko prebivalstvo), največ

⁴ Skladno z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, je prostorsko urejanje na lokalni ravni v izvorni pristojnosti občin, vendar se ne glede na jasnost zakonskih določb politični diskurz nekaterih občin (sploh v jugovzhodni Sloveniji in v Posavju) vrti okoli tega, da je to državna pristojnost, zato bi morala država občinam zagotoviti dodatna sredstva, da bi se spopadale z izzivi v okolju. Tako večina občin čaka izključno na razpise države (razpisi na področju skladnega regionalnega razvoja, ki jih razpisuje Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo), ki so namenjeni sofinanciranju projektov osnovne komunalne infrastrukture na območjih, kjer večinsko živijo Romi. Občine v proračunih večinoma zagotavljajo samo delež lastnih sredstev (za potrebe pokritja DDV, kar je lasten prispevek ob prijavi na razpis ministrstva). Predvideva se, da bi bil vsakršen poskus zagotovitve večjih finančnih sredstev v okviru občinskega proračuna zelo težko sprejet v občinskem svetu. Za zdaj razen Mestne občine Murska Sobota ni znan noben primer, da bi občina z lastnimi sredstvi celovito urejala vprašanja in izzive, povezane z romsko skupnostjo v občini.

podatkov o socialnem položaju romskega prebivalstva, ki se sicer ne vodijo v obliki uradnih evidenc na podlagi etnične pripadnosti, pa imajo centri za socialno delo, osnovne šole, vrtci in razne nevladne organizacije, ki izvajajo svoje aktivnosti v skupnosti oziroma na območjih, kjer ti del prebivalci živijo.

Ukrepi novega nacionalnega dokumenta segajo na različna področja družbenega življenja in sledijo strateškim ciljem, navedenim v nadaljevanju, ti ukrepi pa so še posebej dvig izobrazbene ravni, zmanjšanje brezposelnosti, izboljšanje zdravstvenega varstva, izboljšanje bivanjskih razmer, odprava predsodkov, stereotipov, ohranjanje romske kulture, jezika in identitete ter spodbujanje informativne in založniške dejavnosti romske skupnosti.

Tudi dolgoročni cilj novega dokumenta ostaja enak kot v preteklem obdobju, in sicer s pospeševalnimi ukrepi vplivati na hitrejšo integracijo pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v družbo, krepitev in razvoj skupnosti, izboljšanje medsebojnega razumevanja, dialoga in sobivanja med pripadnicami in pripadniki romske skupnosti in večinskim prebivalstvom, obravnavanje vprašanj v zvezi z različnimi oblikami diskriminacije, odpravljanje predsodkov in stereotipov ter promocija udejanjanja človekovih in manjšinskih pravic.

Ukrepi so usmerjeni v doseganje ciljev na različnih življenjskih področjih in so skladni z ustavnim in zakonodajnim okvirjem Republike Slovenije ter so, skladno s slovenskimi razmerami, usklajeni z okvirjem EU iz leta 2011 in sledijo Priporočilu Sveta EU iz decembra 2013 na tistih področjih, kjer je to potrebno.

3.1 OSNOVNI STRATEŠKI CILJI PROGRAMA UKREPOV ZA OBDOBJE 2017–2021

Z izvajanjem NPUR 2017–2021 želimo doseči naslednje **strateške cilje**:

- 1. izboljšati izobrazbeno strukturo Romov in izboljšati udeležbo romskih otrok v programih predšolske vzgoje in šoloobveznih romskih otrok v rednem izobraževanju ter povečati vključenost mladih in odraslih v nadaljevanje izobraževalnega procesa v skladu z načelom vseživljenjskega učenja;**
- 2. povečati zaposlenost in zmanjšati brezposelnost Romov s poudarkom na zaposlitveni aktivaciji dolgotrajno brezposelnih in odpravljanju ovir pri (ponovnem) vstopu na trg dela;**
- 3. za preprečevanje in odpravljanje izključenosti Romov, še posebej žensk, otrok in mladih, spodbujati razne programe socialnega varstva, in sicer informacijske, svetovalne programe, delo na terenu, dnevne centre, programe pomoči in samopomoči in samopomoči ter krepiti seznanjenost Romov o tovrstnih programih;**
- 4. izboljšati storitve zdravstvenega varstva in jih približati Romom ter povečati njihovo ozaveščenost o vprašanjih v zvezi z zdravjem in zdravstvenim varstvom, predvsem s poudarkom na zdravju žensk in otrok;**

5. **izboljšati bivanjske razmere Romov, pospešiti ureditev naselij, kjer večinsko živi romsko prebivalstvo, v skladu z nacionalnimi zakonskimi zahtevami zagotoviti dostop do javnih dobrin, kot sta dostopa do vode in električne energije, in spodbujati odpravo dejanskega prostorskega ločevanja, ki je rezultat zgodovinskega naseljevanja Romov in dolgoletne izključenosti iz družbenega življenja;**
6. **spodbujati ohranjanje in razvoj kulturne, informativne in založniške dejavnosti romske skupnosti ter si prizadevati za ohranjanje in razvoj (različnih oblik) romskega jezika kot manjšinskega jezika;**
7. **povečati ozaveščenost pripadnikov romske skupnosti in večinskega prebivalstva o pozitivnih učinkih vključevanja Romov v družbo in bogastva, ki ga romske kulture prinašajo v slovensko družbo, in o pomenu nediskriminacije ter okrepiti boj proti protiromski retoriki, sovražnemu govoru ter stereotipom in predsodkom;**
8. **krepi dialog in sodelovanje z lokalnimi skupnostmi, kjer živijo Romi, ter vzpostaviti aktivno partnerstvo med lokalno in državno ravno in romsko skupnostjo.**

Skladno z zastavljenimi strateškimi cilji so opredeljena prednostna področja programa in ukrepi.

3.2 USPEŠNOST IN UČINKOVITOST IZVEDENIH UKREPOV

Doseganje zastavljenih ciljev **zahteva celosten pristop**, ki povezuje ukrepe na več področjih, da bi se kar najbolj dosegli sinergijski učinki teh ukrepov. Ukrepi so med seboj prepleteni in soodvisni, kar je neposreden odziv na dejanske potrebe pripadnic in pripadnikov romske skupnosti, saj je uspešna integracija mogoča le ob sočasnem ukrepanju na vseh tistih področjih, kjer se že več let ugotavljata velik primanjkljaj in nedoseganje enakih možnosti te skupnosti. Tako so ukrepi na področju urejanja bivanjskih razmer tesno povezani z ukrepi na področju izobraževanja, zdravja in socialnega varstva, posledično pa tudi z ukrepi na področju zaposlovanja in trga dela, vsa navedena področja in tudi ukrepi pa so med seboj soodvisni. Sprejetje ukrepov samo na enem področju do zdaj ni prineslo dolgoročnih rešitev. Izvajanje ukrepov zahteva dobro usklajenost več organov in delovnih teles iz več sektorjev, boljše sodelovanje z organi samoupravnih lokalnih skupnosti, kjer živijo Romi, in hkrati aktivno vključenost romske skupnosti tako prek raznih organizacij romske skupnosti kot pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v lokalnem okolju. Prav večja aktivacija posameznic in posameznikov ter njihovih družin v lokalnem okolju je v prihodnjem obdobju tudi cilj ukrepov na več področjih, pri čemer so lahko organizacije romske skupnosti in druge nevladne organizacije v veliko pomoč. Kljub navedenemu je treba posebej poudariti, da bodo vsi zunanji ukrepi in spodbude za aktivacijo pripadnic in pripadnikov romske skupnosti neučinkoviti, če si za to ne bodo prizadevali tako predstavniki romske skupnosti (npr. izvoljeni predstavniki romske skupnosti v občinah, predstavniki Sveta romske skupnosti Republike Slovenije in raznih nevladnih organizacij romske skupnosti (npr. društev in zvez društev)) kot vsak posameznik v okolju, kjer živi.

Z NPUR 2017–2021 ni mogoče neposredno posegati v zadeve in vprašanja, ki so lastna skupnosti in jih mora ta, tako kot vse druge skupnosti, reševati sama, kljub temu se v nekaterih delih (npr. z aktivnostmi organa, pristojnega za narodnosti, in njegovimi razpisi ter s sofinanciranjem Sveta romske skupnosti

Republike Slovenije kot krovne organizacije romske skupnosti v Sloveniji) poskuša spodbujati tudi skupnost k aktivaciji pripadnic in pripadnikov romske skupnosti in njihovi večji socialni vključenosti v lokalnih okoljih. NPUR 2017–2021 bo tako, skladno z navedenim, učinkovitost ukrepov in boljšo koordinacijo dela v prihodnjem obdobju zagotavljal v sklopu večjega povezovanja in sodelovanja pristojnih ministrstev in vladnih služb ter bo zagotavljal učinkovito organizacijo dela, od katere sta močno odvisni tudi uspešnost in učinkovitost izvedenih ukrepov. S tem namenom se z NPUR 2017–2021 in s sklepom Vlade Republike Slovenije določijo koordinatorji za spremljanje uresničevanja ukrepov NPUR 2017–2021 pri vsakem od pristojnih organov. Koordinatorji bodo zagotovljeni na ravni državnih sekretarjev, katerih naloga bo spremljanje izvajanja ukrepov na področju iz pristojnosti organa, usklajevanje odprtih vprašanj na delovnih področjih posameznega organa, koordinacija dela v zvezi z izvajanjem ukrepov, sodelovanje z drugimi organi in organom, pristojnim za narodnosti, ki je koordinator priprave in morebitnih sprememb dokumenta kot tudi spremljanja uresničevanja ukrepov iz dokumenta.

Da bi bilo mogoče spremljati posamezne in skupne učinke ukrepov, je treba oblikovati ukrepe in kazalnike, ki bodo omogočili čimbolj jasno in nedvoumno merjenje uspešnosti in evalvacijo napredka, na podlagi česar bo mogoče usmerjati ukrepe v pravo smer in ugotoviti potrebe po morebitnih dodatnih ukrepih oziroma potrebe po spremembah ali celo prenehanju nekaterih ukrepov. Predvideva se, da bodo ukrepi, usmerjeni v izboljšanje položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti oziroma odpravljanje njihove izključenosti na različnih področjih, pozitivno vplivali tudi na stopnjo tveganja socialne izključenosti⁵ v posamezni statistični regiji, na podlagi česar bo mogoče posledično spremljati tudi uspešnost izvedbe ukrepov in učinkovitost njihovih vplivov.

Kazalniki spremljanja so navedeni v okviru vsakega posameznega ukrepa, pri vsakem ukrepu so navedene tudi izhodiščne in ciljne vrednosti ter časovno obdobje izvajanja posameznega ukrepa, poleg tega so predvidena finančna sredstva. Če so za izvedbo posameznega ukrepa finančna sredstva ovrednotena in za ta namen predvidena v finančnem načrtu posameznega pristojnega organa, je to ob ukrepu jasno navedeno (zadnji stolpec posameznega ukrepa). Če gre za redno delovno nalogo oziroma nalogo, ki jo pristojni organ izvaja v sklopu drugih nalog, finančna sredstva niso posebej navedena oziroma je pri posameznem ukrepu ustrezno pojasnjeno, da izvajanje ukrepa nima finančnih posledic.

Učinkovitost izvajanja programa se bo spremljala na podlagi kazalnikov, navedenih ob koncu programa (poglavje *Pričakovani rezultati in dosežki NPUR 2017–2021*).

3.3 PREDNOSTNE NALOGE IN UKREPI NACIONALNEGA PROGRAMA UKREPOV ZA ROMOV ZA OBDOBJE 2017–2021

3.3.1 VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

Uspešno vključevanje Romov v sistem vzgoje in izobraževanja v Sloveniji država obravnava tako s sistemsko zakonodajo na tem področju kot s posebno strategijo, ki na tem področju celovito obravnava Rome kot ciljno skupino, ki za uspešno vključevanje v obstoječi sistem vzgoje in izobraževanja potrebuje

⁵ Gre za enega izmed kazalnikov Evropa 2020 za spremljanje cilja EU na področju revščine in socialne izključenosti. Dostopno na naslovu <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6070> (3. 5. 2017).

dodatne spodbujevalne ukrepe. Strateške usmeritve na tem področju tako določa Strategija vzgoje in izobraževanja Romov iz leta 2004 in njene dopolnitve iz leta 2011⁶.

V obdobju, ki ga zajema NPUR 2017–2021, bo ministrstvo, pristojno za izobraževanje (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport; MIZŠ), razvilo in povežalo mehanizme, ki bodo pripomogli k učinkovitejšemu vključevanju Romov v predšolsko vzgojo, osnovno in srednjo šolo ter v neformalne oblike izobraževanja. Uresničiti je treba tudi cilje zagotavljanja poznavanja romske kulture, zgodovine in identitete in okrepitve teh vsebin v okviru šolskega sistema. Tako se bo zagotovila celostna obravnava otrok in mladostnikov iz socialno ogroženih okolij oziroma otrok in mladostnikov, ki so podvrženi tveganju, da postanejo socialno izključeni zaradi različnih razlogov, cilja pa sta krepitev njihove vloge in povečanje zmožnosti socialnih in kulturnih kompetenc.

Tako kot dopolnjena strategija iz leta 2011 poudarja, da za uspešno vključevanje Romov v slovensko družbo niso odgovorne le vzgojno-izobraževalne ustanove, tudi za ukrepe v NPUR 2017–2021 velja, da je uspešna integracija romskih otrok v slovensko družbo mogoča le ob aktivnem in sočasnem delovanju in sodelovanju vrtcev in šol, centrov za socialno delo, ljudskih univerz, zavoda za zaposlovanje, zdravstvenih ustanov, kulturnih centrov, nevladnih organizacij, policije ter zavezanosti lokalne skupnosti na območjih, kjer živijo Romi. Ključne za uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje pa so tudi oziroma zlasti urejene bivanjske razmere Romov.

3.3.1.1 UKREPI NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

3.3.1.1.1 Cilj: dopolnitev in prilagoditev strateških usmeritev na področju vzgoje in izobraževanja Romov

Obrazložitev:

V obdobju veljavnosti NPUR 2017–2021 se bo pristopilo k dopolnitvi Strategije za uspešno vključevanje Romov v sistem vzgoje in izobraževanja. Podlaga za dopolnitve bodo izkušnje, analize in poročila iz izvajanja projektov, financiranih iz Evropskega socialnega sklada (ESS) od leta 2008, ter ugotovitve pregleda in evalvacije uresničevanja strategije iz leta 2011. Na tej podlagi bodo predlagane rešitve in ukrepi, ki naj bi omogočili še uspešnejše vključevanje otrok pripadnikov romske skupnosti v sistem vzgoje in izobraževanja, od vrtcev do univerzitetnega in podiplomskega izobraževanja.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za izvajanje	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok izvedbo za	Finančni viri
Prenova Strategije	– MIZŠ,	– sistemski	– izkušnje,	– prilagoditev	– dvig	2018	Ni finančnih

⁶ Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji (Dopolnilo k Strategiji iz leta 2004). Dostopno na naslovu http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/projekti/Strategija_Romi_dopolnitev_2011.pdf (15. 5. 2017).

vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji	– strokovna skupina v okviru MIZŠ za prenovu strategije	ukrepi na področju normativov in standardov – ukrepi za zgodnje vključevanje otrok v izobraževalni sistem – umestitev romskih pomočnikov v sistem javnih uslužbencev – usposabljanje pedagoških delavcev	analize in poročila iz izvajanja projektov, financiranih iz ESS – ugotovitve evalvacijske študije strategije	normativnih ukrepov – izvajanje projektov, financiranih iz ESS	kompetenc učiteljev – izvajanje projekta Skupaj za znanje - prenovljena Strategija vzgoja in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji		posledic.
--	---	---	---	---	--	--	-----------

3.3.1.1.2 **Cilj:** zgodnje vključevanje v vzgojno-izobraževalni sistem: vključevanje romskih otrok v predšolsko vzgojo v vrtcih vsaj dve leti pred začetkom osnovne šole

Obrazložitev:

Cilja vključevanja romskih otrok v predšolsko vzgojo – v vrtce – vsaj dve leti pred začetkom osnovne šole, tj. najpozneje pri štirih letih starosti sta predvsem učenje jezika (zlasti slovenskega pa tudi romskega) in socializacija v vzgojno-izobraževalni ustanovi, ki omogoča pridobivanje izkušenj in vzorcev, ki otroku omogočajo lažji vstop in vključevanje v osnovno šolo. S tem povezan je tudi cilj povečati delež predšolskih otrok Romov v integriranih ali klasičnih vrtcih, še posebno v zadnjem letu oziroma dveh pred vstopom v osnovno šolo. Osnovni izhodišči tega cilja sta otroke naučiti slovenščino (zaradi jezikovnega primanjkljaja, poleg tega je jezik temeljni pogoj za uspešno integracijo v šolo) in pridobivanje raznih socialnih veščin.

S predvidenim ukrepom se bodo dosegali še drugi cilji:

- kjer bo mogoče, se bo romske pomočnike vključevalo v predšolsko vzgojo,

- večji poudarek bo na usposabljanjih za vzgojitelje in pomočnike za delo z romskimi otroki, ki se srečujejo z različnimi problematikami: večkulturnost, večjezičnost in vključevanje v skupne aktivnosti, namenjene romskim in neromskim otrokom, za povezovanje in lažje vključevanje v skupnost – omogočila se jim bo stalna podpora, ob tem se bo spremljalo, kako poteka prenos znanj v prakso (stalno spremljanje kakovosti dela, sprotne evalvacije dela romskih pomočnikov),
- nadaljevati delo v romskih izobraževalnih inkubatorjih,
- romskim staršem vzbuditi zaupanje do ustanov in jih ozavestiti, da je izobrazba nujen pogoj za uspešno vključevanje v družbo.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Zgodnje vključevanje v vzgojno-izobraževalni sistem – zagotavljanje pogojev za vključitev v predšolsko vzgojo	– MIZŠ, – izbrani prijavitelj na javni razpis oziroma upravičenec neposredne potrditve operacije	– oblikovanje modela predšolske vzgoje v obliki vrtca v romskem naselju (število oblikovanih modelov) – število vključenih romskih pomočnikov v sistem integracije romskih otrok v predšolski vzgoji v posameznem letu	Evalvacija projektov, financiranih iz ESS.	– spodbujanje zgodnjega vključevanja Romov v predšolsko vzgojo z razvijanjem in spodbujanjem modelov predšolske vzgoje v romskih naseljih, ki upoštevajo različne oblike vzgojno-izobraževalnega dela z romskimi otroki – izhodiščna vrednost – 1 (pripravljalni vrtec v	– vsaj 2 modela predšolske vzgoje v romskih naseljih	2017–2021 (v času trajanja finančne perspektive EU)	– sredstva EU (ESS) in državni proračun: 80.000,00 EUR letno (do leta 2021 960.000,00 EUR)

				Kerinovem Grmu).			
--	--	--	--	------------------	--	--	--

3.3.1.1.3 Cilj: vključevanje romskih pomočnikov v vzgojno-izobraževalni proces

Obrazložitev:

Delo romskih pomočnikov v šolah in vrtcih se je izkazalo kot zelo učinkovito pri vključevanju Romov v vzgojo in izobraževanje. Evalvacije dosedanjih projektov so pokazale, da so romski pomočniki izredno pomemben most med šolo ali vrtcem kot ustanovo in romskimi družinami. Romski pomočniki namreč pri vključevanju romskih otrok v predšolsko in osnovnošolsko izobraževanje zagotavljajo nujno potrebno pomoč, saj je za te otroke vstop v formalne ustanove, kot so vzgojno-izobraževalni zavodi, zaradi drugačne kulture, jezika in socialnega primanjkljaja pogosto zelo težavno. Osip se je zaradi aktivnosti romskih pomočnikov zmanjšal, povečalo pa se je zaupanje romskih staršev. Predlagala se bo tudi sistemska umestitev romskega pomočnika (novo delovno mesto) v okviru plačnega sistema javnih uslužbencev.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Vključevanje romskih pomočnikov v osnovnih šolah, deloma na srednjih šolah	– MIZŠ, – izbrani prijavitelj na javni razpis oziroma upravičenec neposredne potrditve operacije	Vključevanje 25 romskih pomočnikov. Predvideva se jih 25 v osnovnih šolah, vsi bodo sodelovali tudi z vrtci, ki jih obiskujejo otroci, ki se bodo pozneje vključili v te osnovne šole. Dva od	– evalvacija projektov, financiranih iz ESS, – evalvacija dela in učinka Romskega pomočnika (Center šolskih in obšolskih dejavnosti)	– vključevanje romskih pomočnikov, ki so glavni vezni člen med šolo in romsko skupnostjo, predvsem prek stikov s starši otrok, – 22 romskih pomočnikov.	– ohranjati vključitev 22 romskih pomočnikov	2017–2021 (v času trajanja finančne perspektive EU)	sredstva EU (ESS) in državni proračun: 458.974,00 EUR letno za 22 zaposlitev (2,501.100,00 EUR do leta 2021)

		romskih pomočnikov sta že do zdaj in bosta tudi naprej delovala na osnovni šoli s prilagojenim učnim programom. Romskih pomočnikov na srednjih šolah za zdaj ni in se jih bo uvajalo glede na finančne in kadrovske zmožnosti projekta.					
--	--	---	--	--	--	--	--

3.3.1.1.4 **Cilj:** povečati socialni in kulturni kapital v romskem naselju oziroma naselju, kjer večinsko živi romsko prebivalstvo

Obrazložitev:

Romska naselja so pogosto razmeroma zaprti sistemi, kar negativno vpliva na razvoj socialnega in kulturnega kapitala posameznikov in skupnosti, ki v teh naseljih živijo. Praksa je pokazala, da je za krepitev socialnega in kulturnega kapitala pripadnic in pripadnikov romske skupnosti nujno delo z njimi v njihovem naselju, saj se tako vzpostavi zaupanje, hkrati pa različnim resorjem omogoči boljše povezovanje pri delu z njimi. Za doseganje večjega učinka in zastavljenih ciljev izboljšanja socialnega in kulturnega kapitala posameznikov in skupnosti so namreč nujni sodelovanje in povezovanje med ustanovami (izobraževanje, sociala, zdravje, delo, družina, kultura itd.) ter usklajeno in dopolnjujoče se delo v naseljih, kjer večinsko živi romsko prebivalstvo.

Na podlagi izkušenj preteklih projektov in že začelih aktivnosti se bodo vzpostavili novi, ohranili že delujoči ali nadgradili nekdanji t.i. romski izobraževalni inkubatorji v večnamenske centre z vključevanjem raznih aktivnosti, ki se vsebinsko povezujejo, da se doseže večja socialna vključenost pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v širše okolje ter se spodbujajo znanje, doseganje višje izobrazbe in vseživljenjsko učenje. V večnamenskem centru bo vzpostavljen tudi mehanizem izobraževalnega inkubatorja.

Obrazložitev podukrepa:

Večji poudarek se želi dati aktivnostim, ki otroke in njihove starše popeljejo iz naselja. Na področju izobraževanja so to obšolske dejavnosti, ki vključujejo učenje na prostem, strokovne ekskurzije, obisk predstav in razstav ter podobno. Glede na to, da je dolgoročni cilj odpiranje romskih naselij, so romski izobraževalni inkubatorji v naseljih prva faza, s katero se pridobi zaupanje, v drugi fazi pa se jim pridružijo obšolske dejavnosti, ki na podlagi tega zaupanja poskrbijo za dejansko odpiranje naselij s predstavljanjem širšega sveta (naravnega in kulturnega) tako otrokom kot staršem v naselju.

Skupaj z drugimi ministrstvi (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za kulturo) se romski izobraževalni inkubatorji povezujejo v širši centre, kjer romski koordinator skrbi za povezovanje raznih vsebin, tudi izobraževalnih. To bi dosegli s povezovanjem ustanov, ki delujejo na področjih ukrepov za delo z Romi in na številnih lokacijah že izvajajo razne aktivnosti. Na terenu bi bilo smiselno povezati in uskladiti predvsem šole in vrtce, lokalne oblasti, zavode za zaposlovanje, centre za socialno delo, policijske uprave in vse druge, ki izvajajo aktivnosti na terenu, vključno z nevladnimi organizacijami. Dolgoročno bi romski večnamenski centri pomenili središče aktivnosti in razvoja v posamezni lokalni romski skupnosti. Pri delu v romskih izobraževalnih inkubatorjih/centrih je smiselno večje vključevanje Romov. V praksi se je izkazalo, da sta hkratio zaposlovanje in sodelovanje Romov in večinskega prebivalstva pri aktivnostih, ki se izvajajo v naselju, zelo dober način za izmenjavo znanj in spoznavanje kulturnih razlik, s tem pa se dosegata vsaj dva pomembna rezultata: preseganje predsodkov in medsebojno učenje romskega in slovenskega jezika. Oba rezultata se nato prek izvajalcev prenašata na otroke in njihove starše. Ta pristop zahteva nekoliko več časa in truda, vendar so dolgoročni rezultati izjemno pozitivni.

Predvidene aktivnosti:

- nudenje učne pomoči za osnovno- in srednješolsko populacijo,
- izobraževalne, ustvarjalne in športne aktivnosti za predšolske otroke, osnovnošolce in srednješolce,
- povezovanje šole in romskih inkubatorjev s sistemom obšolskih dejavnosti, prilagojenih za romske otroke in njihove starše,
- povezovanje z romskimi pomočniki.

Športne aktivnosti bodo del aktivnosti večnamenskih centrov v projektu Skupaj za znanje do leta 2021.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Povečanje socialnega in kulturnega kapitala v	– MIZŠ, – izbrani prijavitelj na javni razpis oziroma	8 romskih izobraževalnih inkubatorjev	Evalvacija projektov, financiranih iz	– nadaljevanje dela v 7 romskih inkubatorjih (RII)	– 8 (1 dodaten RII, predvidoma v	2017–2021 (v času trajanja	sredstva EU (ESS) in državni

<p>romskem naselju – povezovanje med institucijami (sociala, zdravje, delo, družina, izobraževanje (formalno in neformalno), infrastruktura, okolje, lokalno povezovanje)</p> <p>Podukrep: Izvajanje izobraževalnih inkubatorjev, s poudarkom na učni pomoči, izobraževalnih aktivnostih in obšolskih dejavnostih</p>	<p>upravičenec neposredne potrditve operacije</p>	<p>(RII) v romskih centrih</p>	<p>ESS.</p>	<p>Prekmurje (Vanča vas - Borejci), RII Grosuplje (Smrekec), RII Trebnje (Vejar), RII Novo mesto (Brezje in Šmihel), RII Škocjan (Dobruška vas), RII Krško (Kerinov Grm) in RII Bela krajina (Lokve))</p>	<p>občini Kočevje) – aktivnosti v okviru 8 predvidenih centrov se bodo širile na dodatne lokacije v lokalnem okolju.</p>	<p>finančne perspektive EU)</p>	<p>proračun: 3,032.260,00 EUR do leta 2021 (šolski del, vključno s športom)</p>
---	---	--------------------------------	-------------	---	--	---------------------------------	---

3.3.1.1.5 Cilj: spodbujanje učenja jezika za romske otroke

Obrazložitev:

Center šolskih in obšolskih dejavnosti (CŠOD) bo v okviru projekta Skupaj za znanje leta 2017 začel pripravljati interaktivna e-gradiva v spletni učilnici, s katerimi bodo romski otroci in njihovi starši lahko bogatili svoj besedni zaklad v slovenščini in romščini. Gradiva bodo na voljo v javno dostopni spletni učilnici, romski otroci in njihovi starši pa bodo do njih lahko dostopali tudi v večnamenskih centrih v romskih naseljih, kjer CŠOD v okviru projekta Skupaj za znanje na večini lokacij že zdaj omogoča uporabo brezžične spletne povezave in uporabo tabličnih računalnikov. V prvi fazi bodo gradiva pripravljena v slovenščini in prekmurski romščini, do konca projekta Skupaj za znanje (avgust 2021) pa tudi v dolenski romščini.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Krepitev besednega zaklada romskih otrok	MIZŠ in CŠOD	– veščine pri učenju jezika z uporabo informacijske tehnologije	Evalvacija projektov, financiranih iz ESS.	– spodbujanje učenja jezika in spoznavanje sodobnih tehnologij	– spletna učilnica z gradivi v slovenščini in romščini	2017–2021 (v času trajanja finančne perspektive EU)	Sredstva so zagotovljena v projektu Skupaj za znanje.

3.3.1.1.6 Cilj: vključevanje Romov v sistem vajeništva

Obrazložitev:

Ocenjuje se, da je sistem vajeništva, ki ga je uvedel novo sprejeti Zakon o vajeništvu (Uradni list RS, št. 25/17), lahko zelo uporaben in uspešen tudi med Romi, saj sta njegova cilja zmanjšati delež brezposelnih mladih in preprečevanje socialne izključenosti. Z vajeništvom in strukturiranim praktičnim usposabljanjem za delo se namreč oblikuje ponudba delovnih mest in s tem povezanega izobraževanja in usposabljanja. Pristojno ministrstvo bo ob pomoči organa, pristojnega za narodnosti, sistem vajeništva kar najbolj promoviral med Romi, romskimi predstavniki, romskimi organizacijami ipd. ter tudi v okviru drugih projektov, ki jih pristojno ministrstvo izvaja za romsko populacijo.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Vključevanje Romov v sistem vajeništva	– MIZŠ, – sodelujoči: Urad Vlade RS za narodnosti (UN)	Število Romov, vključenih v sistem.	– evidence o poklicnem in strokovnem izobraževanju	– spodbujanje vključevanja Romov v poklicno in strokovno izobraževanje	– zmanjšanje brezposelnosti med mladimi Romi in preprečevanje socialne izključenosti	– od šolskega leta 2017/2018	Za promocijo vajeništva niso predvidena posebna finančna sredstva.

3.3.1.1.7 Cilj: izobraževanje strokovnih delavcev, ki izvajajo delo z učenci Romi

Obrazložitev:

Gre za projekt, katerega namen je usposabljanje strokovnih delavcev na področju preduniverzitetnega izobraževanja in krepitev njihovih kompetenc, ki so se zaradi nenehnih sprememb narave vzgojno-izobraževalnega dela izkazale kot pomembne za kakovostno vzgojno-izobraževalno delo. To so podjetništvo in podjetnost, vseživljenjsko učenje, vseživljenjska karierna orientacija, jezikovne kompetence učiteljev in vzgojiteljev (tudi na področju šolstva narodnih skupnosti), mobilnost učiteljev in vzgojiteljev, učne težave in učenje učenja, inovativni pristopi k poučevanju, vodenje javnega zavoda z uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije, dvig kakovosti z uporabo podatkov nacionalnih preverjanj znanj in mature, podpora procesom samoevalvacije in izboljšanje učenja in poučevanja. Tako se bodo izvajali modeli dobrih učnih praks. Izobraževalni program v okviru tega projekta (seminar za strokovne delavce, ki izvajajo delo z učenci Romi) spada na vsebinsko področje Učne težave in učenje učenja (individualizacija in diferenciacija predpostavljata občutljivost na individualne razlike med udeleženci izobraževanja (v predznanju, sposobnostih, dojetanju učenja, učnih stilih in strategijah, interesih, motivaciji, prepričanjih glede samoučinkovitosti in čustev ter po pogojih družbenega okolja, kot so lingvistično, kulturno in socialno ozadje) ter (nad)kompenzacije razlik, ki izvirajo iz nestimulativnega družinskega okolja ali drugih vzrokov, odgovornosti udeležencev izobraževanja, ki spodbuja krepitev odgovornosti, iniciativnosti ter intencionalnega učenja udeležencev).

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Krepitev kompetenc strokovnih delavcev	Zavod RS za šolstvo	S krepitvijo kompetenc strokovnih delavcev v izobraževanju in usposabljanju, vključno z njihovo medsektorsko mobilnostjo med različnimi ravni izobraževanja	Evalvacija projektov, financiranih iz ESS.	Posredovanje znanja z novimi, naprednimi metodami učenja s poudarkom na izkustvenem učenju in povezovanju z gospodarstvom. S tem bodo izpolnjeni nekateri pogoji za razvoj inovativnih učnih	Zavod RS za šolstvo bo usposabljal skupaj 4.688 strokovnih delavcev, od tega za vzgojo in izobraževanje romskih otrok 40 strokovnih delavcev. Ti podatki veljajo le za poslovođečega	31. 8. 2018	Sredstva EU (ESS) in državni proračun. Vrednost celotnega projekta je 807.264,71 EUR.

		se bo okrepila usposobljenost strokovnih delavcev, da bodo prispevali k razvoju kritičnega in ustvarjalnega razmišljanja, analitičnih sposobnosti, podjetnosti, digitalnih zmožnosti ter drugih splošnih in poklicnih kompetenc mladih.		okolij in uvajanje metod in pedagoških praks tudi z vključevanjem novih tehnologij, ki bodo zagotavljale dvig splošnih in poklicnih kompetenc udeležencev izobraževanja.	partnerja, tj. Zavod RS za šolstvo, preostali partnerji pa dosegajo drugačno število kazalnikov in z manjšimi finančnimi viri.		
--	--	---	--	--	--	--	--

3.3.2 SPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA ROMOV

Spodbujanje zaposlovanja Romov država obravnava v okviru veljavne zakonodaje⁷ ter strateških in programskih dokumentov⁸ na tem področju, na podlagi katerih so Romi prepoznani kot ena izmed ranljivih skupin prebivalstva, za katero je še posebno značilna dolgotrajna brezposelnost. Država ta primanjkljaj rešuje v okviru ukrepov aktivne politike zaposlovanja.

Tudi v obdobju NPUR 2017–2021 se bodo brezposelni Romi lahko vključevali v programe aktivne politike zaposlovanja (APZ), delavnice, ki se izvajajo v okviru storitev za trg dela, lahko pa bodo imeli koristi tudi od storitev kariernih središč.

3.3.2.1 UKREPI NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA

⁷ Glej prilogo k NPUR 2017–2021.

⁸ Glej prilogo k NPUR 2017–2021.

3.3.2.1.1 Cilj: zmanjšanje brezposelnih Romov in povečanje njihove zaposljivosti

Obrazložitev:

Brezposelni Romi imajo tako kot vse druge brezposelne osebe zaradi povečanja zaposlitvenih možnosti pravico in obveznost, da se vključijo v ukrepe APZ. Za uresničitev cilja se bodo Romi lahko vključevali v vse ukrepe APZ, ki so namenjeni brezposelnim osebam za:

- usposabljanje in izobraževanje,
- spodbude za zaposlovanje,
- kreiranje delovnih mest,
- spodbujanje samozaposlovanja ter
- delavnice Storitve na trgu dela in karierna središča.

Vsi ukrepi APZ, ki so sestavljeni iz nabora posameznih aktivnosti/programov v posameznem ukrepu APZ, delavnice Storitve za trg dela in karierna središča, tvorijo celovito ukrepanje za prednostno področje Spodbujanje zaposlovanja Romov.

Učinkovito spodbujanje zaposlovanja Romov se lahko doseže le ob sinergiji vseh ukrepov države na trgu dela. Posledično vsi ukrepi APZ, ki so sestavljeni iz nabora posameznih aktivnosti/programov, delavnic v okviru Storitve za trg dela in karierna središča, tvorijo enotno ukrepanje na tem prioritetnem področju in so združeni v ukrepu Vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela za obdobje 2017–2021 za spodbujanje zaposlovanja Romov na prednostnem področju.

Nabor aktivnosti, programov in storitev v tem ukrepu se lahko spreminja, saj so izvajanje teh, priprava in uvedba novih odvisni od stanja na trgu dela, strukturnih problemov trga dela in razpoložljivih sredstev proračuna RS oziroma ESS.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodišča	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela za obdobje 2017–2021	MDDSZ/Zavod RS za zaposlovanje (ZRSZ)	Št. Romov, vključenih v ukrep 1 (2.450/leto oz. do leta 2020 12.150 Romov).	– evidenca brezposelnih oseb pri ZRSZ, APZ net ZRSZ (aplikacija ZRSZ za spremljanje izvajanja programov aktivne politike zaposlovanja)	2.450 Romov letno	2.300 Romov letno	2021	– integralni proračun (IP), ESS

3.3.3 SOCIALNO VARSTVO, SOCIALNO VKLJUČEVANJE, ZAŠČITA OTROK, ŽENSK IN MLADIH TER ŠTIPENDIRANJE

Na področju socialnega varstva so Romi obravnavani kot ena izmed posebej ranljivih skupin prebivalstva,⁹ ki v okviru ukrepov za zmanjševanje tveganja revščine in povečanja socialne vključenosti socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva potrebuje tako celostne kot usmerjene ukrepe, katerih cilj bo socialna aktivacija Romov in njihova kakovostnejša, hitrejša in lažja integracija v družbo. Za doseganje tega cilja je treba v začetni fazi programe in ustanove približati romskemu prebivalstvu v okoljih, v katerih to prebivalstvo živi, krepiti povezovanje in sodelovanje ustanov ob obravnavi vprašanj, ki se nanašajo na socialno vključenost Romov, sočasno pa omogočiti informiranje oziroma dostop do informacij romskemu prebivalstvu v zvezi s programi na temo socialnega varstva oziroma za krepitev in izboljšanje njihovega socialnega položaja. V tej smeri je treba ozaveščati in usposablјati tako romske predstavnike kot javne uslužbenke, ki se pri svojem delu srečujejo z Romi.

3.3.3.1 UKREPI NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA, SOCIALNEGA VKLJUČEVANJA, ZAŠČITE OTROK, ŽENSK IN MLADIH

3.3.3.1.1 Cilj: zmanjševanje tveganja revščine in povečevanje socialne vključenosti socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva

Cilji so:

- a) razvoj novih (inovativnih) ukrepov za zmanjševanje revščine in socialno vključevanje skupin z najvišjimi tveganji revščine in ranljivih skupin (otroci, starejši, enostarševske družine, starejše samske ženske ipd.) ter spremljanje učinkov različnih ukrepov na te skupine,
- b) spodbujanje vključevanja prejemnikov denarne socialne pomoči v programe aktivne politike zaposlovanja in psihosocialne rehabilitacije oziroma socialne aktivacije,
- c) spodbujanje zaposlovanja prejemnikov denarnih socialnih pomoči, ki so zaposljivi,
- č) spodbujanje razvoja raznih preventivnih programov ter povečevanje števila preventivnih programov za promocijo solidarnosti, nediskriminacije in zmanjševanja neenakosti na vseh področjih življenja in dela ter razvijanje prostovoljstva.

3.3.3.1.2 Cilj: izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev ter programov

Cilj je zagotavljanje dosegljivosti (cenovne dostopnosti) storitev in programov uporabnikom ne glede na njihov socialni položaj.

Obrazložitev:

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (ReNPSV13–20), objavljena v Uradnem listu RS, št. 39/13 z dne 6. 5. 2013, je med cilji določila tudi zmanjševanje tveganja revščine in povečevanje socialne vključenosti socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva. Mreže programov se oblikujejo za posamezna področja oziroma posamezne ciljne skupine, med katere spadajo tudi programi za socialno vključevanje Romov

⁹ V zvezi z veljavnim zakonskim okvirjem in programskimi dokumenti na tem področju glej prilogo k NPUR 2017–2021.

(preventivni, informacijski in svetovalni programi, svetovanje s terenskim delom, aktivacijski programi idr.). Ker Romi večinoma spadajo med bolj ranljive družbene skupine, še posebej romski otroci in mladoletniki, so njihova tveganja v zdrs v revščino (transgeneracijski prenos revščine) največja, zato potrebujejo spodbude in možnosti za osebni razvoj in krepitev svojega družbenoekonomskega položaja. Eden od načinov za zagotavljanje takih spodbud in možnosti je sofinanciranje socialnovarstvenih programov, v okviru katerih se izvajajo razne vsebine, namenjene uresničitvi navedenih ciljev.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Mreža javne službe na področju socialnovarstvenih programov	MDDSZ oz. izbrani izvajalci na javnem razpisu za sofinanciranje socialnovarstvenih programov in programov za podporo družini	Cilj na tem področju dela v nacionalnem programu socialnega varstva do leta 2020 je 10 socialnovarstvenih programov (programi namenjeni otrokom in mladostnikom ter družinam).	Poročila izbranih izvajalcev (delna, končna idr.), ogled izvajanja programa na terenu, evalvacija programa, ki jo opravi Inštitut RS za socialno varstvo idr.	Leta 2016 je MDDSZ sofinanciralo 3 programe.	– vsaj 10 petletnih socialnovarstvenih programov	2017–2021	Za programe socialnega vključevanja Romov se sredstva ocenjujejo v višini 600.000 EUR za obdobje 2017–2021, sredstva se zagotavljajo na PP 170082-Razvojni in eksperimentalni socialnovarstveni programi, ukrep 2611-11-0036.

3.3.3.1.3 Cilj: izvajanje preventivnih programov za izobraževanje strokovnih delavcev na centrih za socialno delo o usmeritvah in priporočilih v primerih bega mladoletnih oseb v škodljiva okolja

Obrazložitev:

Strokovni delavci na centrih za socialno delo (CSD), ki delajo z ranljivimi družbenimi skupinami, morajo biti seznanjeni tako z vzroki kot tudi posledicami, ki jih utrpijo mladoletne žrtve bega v škodljiva okolja. Glede na to, da gre pri tovrstnih ravnanjih za naučene socializacijske vzorce, ki se prenašajo iz generacije v generacijo, je potrebno ustrezno izobraziti tiste strokovne delavce, ki delajo na CSD-jih z romsko populacijo. Gre za kršitve temeljnih pravic otrok upoštevaje mednarodno in nacionalno zakonodajo, ki velja v Sloveniji. S pripravo usmeritev in priporočil za delo strokovnih delavcev centrov za socialno delo v primerih bega mladoletnih oseb v škodljiva okolja se bo vzpostavil enoten strokovni pristop in večja učinkovitost zaščite ogroženih otrok.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodeluj oči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Priprava usmeritev in priporočil za delo strokovnih delavcev CSD v primerih bega mladoletnih oseb v škodljiva okolja	MDDSZ	– izdelan in sprejet enoten dokument usmeritev in priporočil za delo strokovnih delavcev CSD v primerih bega mladoletnih oseb v škodljiva okolja	Inštitut RS za socialno varstvo (IRRSV) – raziskava »Prisilne poroke romskih deklic«, 2014, statistike CSD	0	- 1 izdelan in sprejet enoten dokument usmeritev in priporočil za delo strokovnih delavcev CSD v primerih bega mladoletnih oseb v škodljiva okolja -1 usposabljanje na letni ravni za 50 strokovnih delavcev CSD	2018 Redno – vsako leto	Posebni finančni sredstev za to ni predvidenih, saj mora Socialna zbornica Slovenije (SZS) usposabljanja strokovnih delavcev izvajati v okviru svoje redne dejavnosti.

3.3.3.1.4 Cilj: financiranje svetovalnih programov za romsko populacijo na temo t. i. prezgodnjih in prisilnih porok ter posledic takih ravnanj

Obrazložitev:

Nevladne organizacije, ki že izvajajo izobraževanja in usposabljanja za romsko skupnost na terenu lahko v svoje programe vključijo tudi vsebine s področja t. i. prisilnih in prezgodnjih porok. Tako se bo z izobraževanji o škodljivih kulturnih praksah in hkrati o pravicah otrok najlažje pristopilo do ciljne populacije –

romskih deklic in dečkov. Obenem se lahko tako spodbuja krepitev vloge romskih žensk. Usposabljanje strokovnih delavcev na področju preprečevanja nasilja v družini, kamor spadajo tudi t. i. prezgodnje in prisilne poroke pri Romih ter osvetlitev posledic takšnih ravnanj staršev do njihovih otrok ima pravno podlago v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08 in 68/16). Prisilna poroka je kaznivo dejanje, opredeljeno v 132.a členu Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15 in 38/16).

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodeluj oči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Aktivnosti za obravnavanje problematike zgodnjih, dogovorjenih in prisilnih porok	MDDSZ, izbrani izvajalci na podlagi javnega razpisa za vzpostavitev večnamenskih romskih centrov.	– zmanjšanje števila zgodnjih in prisilnih porok	– IRSSV – raziskava Prisilne poroke romskih deklic, 2014, – informacije centrov za socialno delo, – informacije policije	0	– vsaj 1 aktivnost v obliki izobraževanj in usposabljanj za romsko skupnost letno	– do konca 2021	ESS, državni proračun (v okviru javnega razpisa za vzpostavitev večnamenskih romskih centrov)

3.3.3.1.5 Cilj: Usklajeno in koordinirano ukrepanje pristojnih institucij v postopkih obravnave primerov zunajzakonskih skupnosti z mladoletnimi osebami.

Obrazložitev:

Od objave raziskave Inštituta Republike Slovenije za socialno varstvo v letu 2014 na temo prisilnih porok romskih deklic dalje se je začelo krepiti tudi zavedanje pristojnih institucij, ki so vpete v postopke obravnave primerov zunajzakonskih skupnosti z mladoletnimi osebami, da morajo vse institucije delovati usklajeno, koordinirano in predvsem v prid mladoletnih oseb, ki so v teh primerih obravnavane. Po podatkih aktiva regijske koordinacije za obravnavo nasilja v družini pri Skupnosti centrov za socialno delo Slovenije je v letu 2016 v regiji Dolenjske in Bele krajine v zvezi s primeri t. i. begov mladoletnic od doma z namenom ustvarjanja zunajzakonske zveze interventna služba posredovala 14-krat, v obljublanski regiji (Kočevje, Ribnica, Grosuplje) 4-krat in v Posavski regiji 4-krat. Po podatkih aktiva se omenjene intervencije v različnem številu pojavljajo vsako leto. Ti primeri se večinoma obravnavajo kot kaznivo dejanje, vedno, če gre za pobeg otroka, mlajšega od 15 let. V okviru obravnave teh primerov strokovni delavci CSD zunajzakonskih skupnosti z mladoletnimi osebami nikoli niso jemali zlahka, se pa pogosto počutijo nemočne, saj so odvisni od volje mladoletne osebe oziroma volje njenega, prav tako mladoletnega partnerja

oziroma njegove družine. CSD pri obravnavi teh primerov tesno sodelujejo tudi z drugimi pristojnimi institucijami kot so policija, državno tožilstvo in sodišče, v postopku pa se najpogosteje preverjajo elementi kaznivega dejanja, ki je opredeljeno v 173. členu Kazenskega zakonika, ki govori o spolnem dejanju z osebo, ki še ni stara 15 let, pri čemer obstaja očitno nesorazmerje med zrelostjo storilca in žrtve. V praksi se elementi, ki opredeljujejo tovrstno kaznivo dejanje ovržejo, saj največkrat ne gre za nesorazmerje v letih, deklice pa vstopajo v zvezo prostovoljno. Tovrstna dosedanja praksa je odločno nesprejemljiva, saj ne upošteva otrokovih pravic in posledic, ki jih za otrokovo življenje takšna praksa prinaša. Ne glede na nekatere korake in nujne ukrepe, ki so jih v letu 2016 že sprejeli CSD in policija, da izsledijo mladoletnico in jo vrnejo staršem, pa manjka jasna zaveza in protokol ravnanja vseh pristojnih institucij, da bi se v praksi lahko preprečilo sprejem mladostnice v družino, kjer bo zagotovo ustvarjeno škodljivo okolje za njen nadaljnji razvoj. Do konca leta 2017 bo organ, pristojen za narodnosti, v sodelovanju z vsemi pristojnimi institucijami pristopil k pripravi protokola ukrepanja na tem področju.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Priprava protokola ukrepanja v postopkih obravnave primerov zunajzakonskih skupnosti z mladoletnimi osebami	– UN v sodelovanju z MDDSZ, MNZ/Policijo, Skupnostjo centrov za socialno delo Slovenije, CSD, Državnim tožilstvom, Ministrstvom za pravosodje (MP), sodišči	– pripravljen jasen protokol ukrepanja – število obravnavanih primerov – število uspešno rešenih primerov na podlagi pripravljene protokola ukrepanja	– IRSSV - raziskava »Prisilne poroke romskih deklic«, 2014; – informacije centrov za socialno delo oziroma Skupnosti centrov za socialno delo Slovenije; – informacije Policije	/	– pripravljen protokol ukrepanja	2018	Finančne posledice niso predvidene (priprava protokola ne zahteva dodatnih finančnih sredstev in bo financirana iz državnega proračuna kot redna delovna obveznost).

3.3.3.1.6 Cilj: spodbujanje izboljševanja družbeno-ekonomskega položaja pripadnikov in pripadnic romske skupnosti z vzpostavitvijo večnamenskih romskih centrov, v katerih se bodo izvajale vsebine, namenjene njihovi integraciji v družbo in približevanju trgu dela

Obrazložitev:

Cilj ukrepa je medresorsko povezovanje (na socialnovarstvenem področju, področju izobraževanja, kulture, zdravstva ter na področju zaposlovanja) za oblikovanje celostnega multidisciplinarnega pristopa, pri čemer se bo s koordiniranjem in ponudbo raznih aktivnosti in programov vsebinsko zaokrožila pot k večji socialni vključenosti in krepitvi vloge romskega prebivalstva za približevanje trgu dela.

V okviru načrtovanih večnamenskih romskih centrov (predvidoma 11) bo naloge povezovanja vsebin (socialnih, zaposlitvenih, izobraževalnih, kulturnih in zdravstvenih) na področju dela z Romi prevzel t. i. romski aktivator. Centri bodo delovali v okoljih, kjer je ocenjen delež romske populacije največji in je potreba po multidisciplinarnemu delu z romsko populacijo večja. Celoten sistem vsebin, ki se bodo izvajale v centrih, bo medresorsko usklajen z Ministrstvom za zdravje, Ministrstvom za kulturo, Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport ter Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. V vsakem centru bo zaposlen vsaj en romski aktivator, ki bo usmerjal celotno delovanje večnamenskega centra in bo tesno sodeloval z vsemi drugimi deležniki pri reševanju in blaženju socialnih in ekonomskih težav in izzivov, s katerimi se v lokalnem okolju, kjer bo vzpostavljen večnamenski romski center, spoprijemajo Romi. Koordiniral bo aktivnosti v centru, intenzivno sodeloval z vsemi drugimi deležniki, ki izvajajo aktivnosti za izboljšanje družbeno-ekonomskega položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti (CSD, Zavod RS za zaposlovanje, zdravje, kultura, izobraževanje), zagotavljal in spodbujal povezovanje z lokalno skupnostjo ter skrbel, da se bodo v večnamenskem centru izvajale osnovne aktivnosti socialne aktivacije, kot so spodbujanje vključevanja v družbene aktivnosti in vzpostavljanje širitve in krepitve posameznikove socialne mreže. Celoten sistem bo upošteval strateške dokumente na področju Romov.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok izvedbo za	Finančni viri
Vzpostavitev predvidoma 11 večnamenskih centrov za Rome	MDDSZ oz. upravičenci, izbrani na javnem razpisu.	11 vzpostavljenih večnamenskih centrov. Specifična kazalnika: 1.650 izvedenih aktivnosti	Anketni vprašalnik, poslan 62 CSD.	8 romskih inkubatorjev iz preteklega projekta v okviru MIZŠ	11 večnamenskih centrov za Rome	– do konca septembra 2021	1.680.000 EUR iz sredstev ESS

3.3.3.2 UKREPI NA PODROČJU ŠTPENDIRANJA

3.3.3.2.1 Cilj: zagotavljanje pogojev pripadnic in pripadnikov romske skupnosti za vključevanje v ustrezno štipendijsko politiko

Obrazložitev:

Na podlagi 12. člena Zakona o štipendiranju (Uradni list RS, št. 56/13, 99/13 – ZUPJS-C in 8/16; ZŠtip-1), ki določa splošne pogoje za pridobitev štipendije, lahko za štipendijo zaprosijo tudi pripadnice in pripadniki romske skupnosti. Štipendije se podeljujejo za srednješolsko in terciarno izobraževanje, s čimer se želi pripadnice in pripadnike romskih skupnosti spodbuditi, da se po končanem obveznem osnovnošolskem izobraževanju odločijo za nadaljevanje šolanja. Treba je poskrbeti, da se ciljno skupino informira o možnosti štipendiranja, kar bi pripomoglo k temu, da bi se v večjem številu odločali za nadaljevanje šolanja na srednješolski ravni. Ukrep informiranosti o možnosti prejemanja štipendije za nadaljnje izobraževanje se bo izvajal prek osnovnih šol, centrov za socialno delo in lokalnih skupnosti v regijah, kjer se šolajo pripadnice in pripadniki romske skupnosti.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Spodbujanje informiranosti pripadnic in pripadnikov romske skupnosti o možnostih štipendiranja	MDDSZ v sodelovanju z MIZŠ, CSD in lokalnimi skupnostmi	Število Romov, vključenih v ukrep.	– evidenca prejemnikov štipendij	250 Romov	250 Romov	2021	– integralni proračun

3.3.4 ZDRAVSTVENO VARSTVO

Na nacionalni ravni so pravice in dostop do storitev zdravstvenega varstva, tako kurativnih kot preventivnih, enaki za vse državljane in državljanke Republike Slovenije. Strateške usmeritve in podlage na tem področju določa osrednji programski dokument, tj. Resolucija o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2016–2025 »Skupaj za družbo zdravja« (Uradni list RS, št. 25/16; ResNPZV)¹⁰, katere eno glavnih izhodišč je zagotavljati kakovostno in vsem dostopno javno zdravstvo, ki v središče postavlja uporabnika in izvajalca, si prizadeva za boljše zdravje in blagostanje za vse ter za zmanjšanje neenakosti v zdravju, kar je še posebej pomembno izhodišče v primeru Romov kot ene izmed najbolj ranljivih skupin prebivalstva.

¹⁰ V zvezi z zakonsko ureditvijo in sistemskimi ukrepi na tem področju glej prilogo k NPUR 2017-2021.

3.3.4.1 UKREPI NA PODROČJU ZDRAVJA IN ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

3.3.4.1.1 Cilj: odpravljanje strukturnih, institucionalnih, medodnosnih in individualnih prepek pri koriščenju zdravstvenih storitev v mreži zdravstvenega varstva ter oblikovanje in posredovanje Romom dostopnih, v skupnost vključenih proaktivnih zdravstvenih vsebin

Obrazložitev:

Pogosta socialna izključenost Romov in odsotnost podpornih družbenih mrež in vezi marsikdaj pogojujeta tudi izključenost iz sistemov zdravstvene oskrbe in poglobljanje nezdravega življenjskega sloga. Slabo zdravstveno stanje se najpogosteje pripisuje manj primerni zdravstveni oskrbi, finančnim oviram pri uporabi zdravstvenih storitev in nefinančnim oviram pri uporabi zdravstvenih storitev, kot so psihološke, odnosne in socialne težave. K temu je treba dodati za zdravje ogrožajoč življenjski slog zaradi odsotnosti primerne bivališča oziroma pogosto življenje v nestabilnem okolju, izpostavljenem nepredvidljivim dejavnikom. Romi iz različnih razlogov do zdravstvene oskrbe pridejo šele, ko je njihovo zdravstveno stanje tako slabo, da jih tja pripeljejo drugi, ali ko se v stiski po nujno pomoč zatečejo sami. Da bi najranljivejšemu delu prebivalstva zagotovili dostopnost do zdravstvenega varstva, se Romom zagotavljajo dostopne, v skupnost vključene proaktivne vsebine, kjer izvajalci ne čakajo, da bodo Romi storitve začeli iskati sami, ampak prvi naredijo korak k pomoči potrebnim v njihovem okolju. Take vsebine temeljijo na individualiziranih, v življenjski prostor integriranih in nediskriminatornih paradigmah. O vsebini, ki se letno izvaja, se na podlagi strokovnih izhodišč dogovorijo nosilec in sodelujoči partnerji, pristojni za izvajanje.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Posredovanje zdravstvenih vsebin, programov, delavnic, izobraževanj ter prenosi dobrih praks, namenjenih Romom, v skupnostih, v katerih živijo; izobraževanje in ozaveščanje strokovne javnosti ter zdravstvenega	– Ministrstvo za zdravje (MZ), UN – sodelujoči partnerji: Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), zdravstveni zavodi, strokovni delavci s področja zdravstva in skrbi za Rome, prostovoljci, strokovna združenja, humanitarne organizacije, Zveza	– število vključenih Romov (po starosti in spolu) v vseh romskih naseljih v aktivnosti posredovanja zdravstvenih vsebin, – št. vključenih Romov v	Podatki se analizirajo na podlagi neposrednega dela v romskih naseljih in prek drugih znanstvenoraziskovalnih metod.	0	Najmanj ena letna aktivnost, ki zajema romska naselja v Sloveniji.	2017–2021	– sredstva državnega proračuna (MZ): do 35.000,00 EUR v letu 2017, – okvirno do 35.000,00 EUR letno do konca obdobja

<p>osebja o Romih in zdravju; izvedbe raziskav in evalvacij</p>	<p>Romov Slovenije, Romani Union, Svet romske skupnosti Republike Slovenije, ljudske univerze na posameznem območju</p>	<p>programe ozaveščanja o delovanju sistema javnega zdravstva in dostopnosti zdravstvene pomoči pri splošnem in specialističnem zdravniku, – vzpostavljena evidenca najbolj perečih problemov na področju zdravstva in njihovih služb v romskih naseljih s predlogi za rešitev, – evidenca št. oseb brez zavarovanja in pomoč pri urejanju zavarovanja, – št. vključenih mladih Romov s končano zdravstveno šolo oz.</p>					<p>NPUR 2017-2021</p>
--	---	---	--	--	--	--	---------------------------

		ustrezno izobrazbo na področju zdravstva v izvajane projekte s primerno vlogo					
--	--	---	--	--	--	--	--

3.3.4.1.2 Cilj: uspešno vključevanje Romov v okolje – zdrav življenjski slog

Obrazložitev:

Prek medresorskega povezovanja (na socialnovarstvenem področju, področju izobraževanja, kulture, zdravstva in na področju zaposlovanja) za celostni multidisciplinarni pristop se želi s koordinacijo in ponudbo raznih aktivnosti in programov vsebinsko zaokrožiti pot k večji socialni vključenosti in krepitvi vloge romskega prebivalstva za približevanje trgu dela. Cilji ukrepa so izboljšanje zdravstvene pismenosti romske populacije, prilagoditev zdravstveno-vzgojnih vsebin njihovim potrebam in značilnostim ter sodelovanje z romskimi pomočniki in koordinatorji na področju zdravja.

Vsebine ukrepa bodo prispevale k zmanjšanju razlik v zdravju med skupinami uporabnikov s povečanjem ozaveščenosti romske populacije o pomenu zdravja, izboljšanjem komunikacije javnih delavcev in medinstitucionalnim sodelovanjem. Programi bodo namenjeni romski skupnosti, zlasti otrokom in ženskam. Zdravstveni delavec, ki ima izkušnje in kompetence za delo z romsko populacijo, s poznavanjem zdravstvenega sistema in značilnosti pri delu z romsko populacijo, izkušnje pri projektih in je seznanjen s potrebami in usposobljen za delo z Romi, bo:

- pripravil in koordiniral izvajanje zdravstvenih vsebin, namenjenih Romom, v okviru že uveljavljenih vsebin, ki se bodo izvajale v večnamenskih centrih v naseljih, kjer večinsko živi romsko prebivalstvo, ali v okviru zdravstvenih vsebin, ki bodo samostojno pripravljene,
- usklajeval izvajanje (s strokovnimi službami in nevladnimi organizacijami) zdravstvenih vsebin, namenjenih Romom, in nudil strokovno podporo izvajalcem.

Glavni poudarki pri pripravi vsebin so dialog, izobraževanje in ozaveščanje za dvig zdravstvene pismenosti Romov. Predvidene aktivnosti v okviru tega ukrepa bodo vključevale:

- izboljšanje kompetenc zdravstvenih delavcev za večje in bolj kompetentno delo z Romi na področju podajanja zdravstvenih vsebin romski populaciji,
- sodelovanje zdravstvenih delavcev z romskimi pomočniki in koordinatorji v večnamenskih centrih na področju zdravja Romov,
- spodbujanje romske populacije za zdrav življenjski slog na njim prilagojen način.

S tovrstnim ukrepom se predvideva doseganje naslednjih rezultatov:

- izboljšanje kompetenc zdravstvenih delavcev za delo z romsko populacijo,

- oblikovane prilagojene zdravstveno-vzgojne vsebine za krepitev zdravja Romov,
- povečanje deleža ranljivih skupin, ki so ob koncu programov vključeni v usposabljanje.

Ciljne skupine so skupine prebivalstva (Romi) z večjim tveganjem za kronične bolezni.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Izboljšanje kompetenc zdravstvenih delavcev, povezovanje in krepitev sodelovanja zdravstvenih delavcev z romskimi pomočniki in spodbujanje romske populacije za zdrav življenjski slog	– NIJZ, – sodelujoči partnerji: MZ, MDDSZ, MIZŠ, Ministrstvo za kulturo (MK), zdravstveni zavodi, strokovni delavci s področja zdravstva in skrbi za Rome, romski pomočniki in koordinatorji, lokalne skupnosti	Število oseb ranljivih skupin, vključenih v izobraževanje oziroma usposabljanje.	Podatki se analizirajo na podlagi neposrednega dela v večnamenskih centrih in prek evalvacije projekta, financiranega iz ESS.	0	– izvedene najmanj tri zdravstvene vsebine v vsakem od enajstih večnamenskih centrov	2016–2018	– sredstva EU (ESS): 20.000,00 EUR letno

3.3.5 BIVANJSKE RAZMERE IN DOSTOP DO STANOVANJ

Na podlagi veljavne zakonodaje je za področje urejanja prostora in prostorsko načrtovanje na lokalni ravni in s tem tudi za urejanje romskih naselij pristojna občina.¹¹ Ker se občine glede na veljavno zakonodajo v primeru romskih naselij srečujejo s številnimi kompleksnimi izzivi, so bili v preteklosti na nacionalni ravni izvedeni nekateri strateški ukrepi, katerih cilji so bili opredeliti in obravnavati prostorske izzive teh naselij ter z opredelitvijo koncepta možnih pristopov pomagati usmerjati občine pri njihovih nalogah in posledično prispevati k večjemu in hitrejšemu vključevanju Romov v družbo.

¹¹ V zvezi z veljavno zakonodajo in strateškimi usmeritvami na tem področju glej prilogo k NPUR 2017–2021.

Občine usmeritve, ki so bile pripravljene v preteklem obdobju, bolj ali manj upoštevajo, vendar se pri tem spoprijemajo s številnimi kompleksnimi izzivi, zato bo treba zagotoviti večjo angažiranost državnih ustanov in hkrati spodbuditi Rome k sodelovanju in vključenosti v ta proces. V naslednjem obdobju so tako potrebni še dodatni ukrepi in mehanizmi, ki bodo v daljšem časovnem obdobju omogočili zagotavljanje enakih izhodiščnih možnosti prebivalcev, ki živijo na območju naselij z neurejenimi bivanjskimi razmerami. V prihodnjem obdobju bo večji poudarek tudi na podpori občinam pri zagotavljanju najemnih stanovanj in bivalnih enot za spodbujanje odpiranja naselij ter hitrejšega in lažjega vključevanja v družbo. Tudi na področju bivanjskih razmer in dostopa do stanovanj je izjemno pomembno poudariti, da je uspeh na tem področju zelo tesno povezan in soodvisen od drugih prednostnih področij in ukrepov, še posebej na področju izobraževanja in dviga izobrazbene ravni, zaposlovanja, zdravja in ukrepov v okviru socialne politike.

3.3.5.1 UKREPI NA PODROČJU BIVANJSKIH RAZMER IN DOSTOPA DO STANOVANJ

3.3.5.1.1 Cilj: vključevanje naselij, kjer večinsko živijo Romi, v poselitveni sistem Slovenije in z dodatnimi ukrepi preprečitev nadaljnje izoliranosti, segregacije in getoizacije teh naselij

Obrazložitev:

Romska naselja v Sloveniji so praviloma na obrobju naseljenih območij ali celo ločeno od drugih naselij, na izoliranih območjih zunaj naselij, kar je posledica zgodovinskega naseljevanja Romov v Sloveniji, v času prehoda Romov iz nomadskega ali polnomadskega načina življenja v stalno naselitev. Zaradi teh posebnih okoliščin nastanka se romska naselja po lokaciji, tlorisni zasnovi, strukturi zgradb, arhitekturnih značilnostih in infrastrukturni opremljenosti ločijo od drugih naselij slovenske naselbinske mreže. Romska naselja so v večini primerov postavljena na zemljiščih, ki so namenjena kmetijstvu, ali so na ogroženih ali zavarovanih območjih. Objekti v romskih naseljih so praviloma nelegalni, zgrajeni na tujih zemljiščih in niso priključeni na gospodarsko javno infrastrukturo. Glede na navedeno so cilji ukrepov na področju bivanjskih razmer prostorska preveritev objektov in stanja romskih naselij, ohranitev obstoječih lokacij romskih naselij, njihova vključitev v poselitveni sistem države ter celovito urbanistično in infrastrukturno urejanje romskih naselij.

Z vključevanjem vseh romskih naselij v enoten poselitveni sistem Slovenije bodo lokalne skupnosti zavezane, da pri prostorskem načrtovanju enakovredno obravnavajo romska naselja in jih na podlagi svojih strateških usmeritev vključujejo v prostorski razvoj na svojem območju. Obenem bodo lahko na podlagi analize podatkov o številu in obsegu romskih naselij, njihovi legi, infrastrukturni opremljenosti in bivanjskem standardu spremljale populacijska in migracijska gibanja ter druge kazalnike, povezane z napredkom v celotnem razvoju romske skupnosti na lokalni ravni in širše. Eden izmed ciljev je tudi pridobitev konkretnih izhodnih podatkov za potrebe prijav na razne nacionalne razpise in razpise za sredstva EU.

Vlada Republike Slovenije je na svoji 134. redni seji 11. 5. 2017 ustanovila Medresorsko delovno skupino za reševanje prostorske problematike Romov. Medresorska delovna skupina bo odgovorna za pregled trenutnega stanja prostorske problematike po posameznih romskih naseljih in pripravo predlogov za njihovo reševanje oziroma bodo njene glavne naloge:

- priprava pregleda stanja prostorske problematike po posameznih romskih naseljih v Sloveniji,
- priprava pregleda in analize dobrih praks urejanja prostorske problematike in bivalnih razmer Romov,
- priprava predloga ukrepov (zakonodajnih, organizacijskih, finančnih ipd.) za ureditev prostorske problematike in izboljšanje bivalnih razmer Romov.

V medresorsko delovno skupino bodo vključeni predstavniki ministrstev za okolje in prostor, za javno upravo, za gospodarski razvoj in tehnologijo in za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter predstavniki Generalnega sekretariata Vlade Republike Slovenije in organa, pristojnega za narodnosti, pri delu skupine pa bodo sodelovali tudi predstavniki organizacij romske skupnosti, Komisije Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti in združenj občin. Po potrebi bodo v delovno skupino naknadno vključeni tudi predstavniki drugih ministrstev.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
1. Priprava priporočil za občine, kjer živijo Romi, da v postopku priprave občinskega prostorskega načrta (OPN) ali sprememb in dopolnitev OPN obravnavajo evidentirana obstoječa romska naselja.	Ministrstvo za okolje in prostor (MOP), Direktorat za prostor, graditev in stanovanja	– izdelana priporočila in posredovana občinam, kjer živijo Romi, – podatki, ali občine pri pripravi OPN ali sprememb in dopolnitev OPN upoštevajo priporočila glede obravnave romskih naselij, – število pozitivno rešenih pobud za opredelitev romskih naselij v okviru priprave OPN ali sprememb in dopolnitev OPN	Podatki o romskih naseljih, zbrani v nalogi <i>Zajem, nadgradnja in vzdrževanje podatkov ter oblikovanje kazalcev, postopkov in metod za celostno socialno in prostorsko vključevanje romske skupnosti</i> , – podatki iz uradnih evidenc ministrstva o postopkih priprave OPN, – podatki medresorske	Število romskih naselij, ki so jih občine že vključile v poselitveni sistem Slovenije (opredelitev romskega naselja v OPN na način, da sta mogoča legalizacija in nadaljnje urejanje oziroma razvoj).	Vsa evidentirana obstoječa romska naselja so vključena v poselitveni sistem Slovenije.	2017–2021	Ni bistvenih finančnih posledic (priprava priporočila ne zahteva dodatnih finančnih sredstev in bo financirana iz državnega proračuna kot redna delovna obveznost). V okviru priprave OPN ali sprememb in dopolnitev OPN za opredelitev romskih naselij niso potrebna posebna dodatna

			delovne skupine za reševanje prostorske problematike Romov				sredstva (postopke priprave OPN občine financirajo iz občinskega proračuna, vključevanje romskih naselij v postopek priprave OPN ne zahteva dodatnih finančnih sredstev).
2. Priprava predlogov rešitev za izboljšanje bivalnih razmer Romov po posameznih romskih naseljih na podlagi pregleda trenutnega stanja prostorske problematike.	<ul style="list-style-type: none"> – Vlada RS, – MOP, druga pristojna ministrstva in vladne službe, – Svet romske skupnosti Republike Slovenije, – združenja občin 	<ul style="list-style-type: none"> – ustanovitev medresorske delovne skupine, – število romskih naselij, v katerih je stanje prostorske problematike pregledala medresorska delovna skupina, – število romskih naselij, urejenih na podlagi predlogov 	Podatki o romskih naseljih, zbrani v nalogi <i>Zajem, nadgradnja in vzdrževanje podatkov ter oblikovanje kazalcev, postopkov in metod za celostno socialno in prostorsko vključevanje romske skupnosti.</i>	Število romskih naselij, v katerih so bivalne razmere izboljšane in veljajo za primer dobre prakse.	Bivalne razmere so izboljšane v vseh evidentiranih obstoječih romskih naseljih.	31. 5. 2018	Ni bistvenih finančnih posledic (ustanovitev in delovanje medresorske delovne skupine ter priprava gradiv ne zahtevajo dodatnih finančnih sredstev in bodo financirani iz državnega proračuna kot redna delovna obveznost).

		medresorske delovne skupine					
3. Uporaba podatkov o romskih naseljih, zbranih v nalogi Zajem, nadgradnja in vzdrževanje podatkov ter oblikovanje kazalcev, postopkov in metod za celostno socialno in prostorsko vključevanje romske skupnosti, pri pregledu predlogov občinskih prostorskih načrtov (OPN) občin, kjer živijo Romi (oz. predlogov sprememb in dopolnitev OPN).	– MOP, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja	– podatki, ali občine pri pripravi OPN ali sprememb in dopolnitev OPN upoštevajo priporočila glede obravnave romskih naselij, – podatki, koliko romskih naselij so občine na podlagi priporočil vključile v naselbinski sistem občine	– podatki o romskih naseljih, zbrani v nalogi <i>Zajem, nadgradnja in vzdrževanje podatkov ter oblikovanje kazalcev, postopkov in metod za celostno socialno in prostorsko vključevanje romske skupnosti</i> , – podatki iz uradnih evidenc ministrstva o postopkih priprave OPN, – podatki iz analize, ki jo bo pripravila medresorska delovna skupina za reševanje prostorske problematike Romov.	Število romskih naselij, ki so jih občine že vključile v poselitveni sistem Slovenije (opredelitev romskega naselja v OPN na način, da sta mogoča legalizacija in nadaljnje urejanje oziroma razvoj).	Vsa evidentirana obstoječa romska naselja so vključena v poselitveni sistem Slovenije.	2017–2021	Ni bistvenih finančnih posledic. V okviru priprave OPN ali sprememb in dopolnitev OPN za opredelitev romskih naselij niso potrebna posebna dodatna sredstva (postopke priprave OPN občine financirajo iz občinskega proračuna, vključevanje romskih naselij v postopek priprave OPN ne zahteva dodatnih finančnih sredstev).
4. Spodbujanje	– MOP, Direktorat za	– Priprava	– Podatki o	Podatek o	Vsa	2017–2021	Ni bistvenih

<p>občin, da evidentirana obstoječa romska naselja komunalno opremljajo na podlagi programov opremljanja.</p>	<p>prostor, graditev in stanovanja, – MGRT, Direktorat za regionalni razvoj</p>	<p>programa opremljanja je eden od razpisnih pogojev v javnem razpisu MGRT za sofinanciranje občin pri izgradnji komunalne infrastrukture v romskih naseljih, – število romskih naselij, za katera občine ali samostojno pripravijo program opremljanja ali vključijo v drug program opremljanja, – število izvedenih priključkov na zgrajeno komunalno infrastrukturo v romskih naseljih.</p>	<p>romskih naselij, zbrani v nalogi <i>Zajem, nadgradnja in vzdrževanje podatkov ter oblikovanje kazalcev, postopkov in metod za celostno socialno in prostorsko vključevanje romske skupnosti</i>, – javni razpis MGRT za sofinanciranje občin pri izgradnji komunalne infrastrukture v romskih naseljih.</p>	<p>programih opremljanja, ki veljajo za romska naselja.</p>	<p>evidentirana obstoječa romska naselja se komunalno opremljajo na podlagi programov opremljanja.</p>		<p>finančnih posledic (pripravo programov opremljanja občine financirajo iz občinskega proračuna, dodatna finančna sredstva so zahtevana le, če občine programe opremljanja pripravijo ločeno za posamezno romsko naselje).</p>
<p>5. Uzakonitev sistema dovoljevanja</p>	<p>– MOP, Direktorat za prostor, graditev in</p>	<p>– priprava in sprejetje</p>	<p>primerjalna ureditev v drugih</p>	<p>/</p>	<p>/</p>	<p>Rok za izvedbo določi</p>	<p>Ni bistvenih finančnih</p>

<p>posegov v prostor za že zgrajene objekte.</p>	<p>stanovanja, resorna ministrstva, ki sodelujejo v postopku medresorskega usklajevanja.</p>	<p>sprememb in dopolnitev Zakona o graditvi objektov z ustrezno vsebino, – število objektov v romskih naseljih, za katere je bilo pridobljeno gradbeno dovoljenje na podlagi sprememb in dopolnitev Zakona o graditvi objektov</p>	<p>evropskih državah</p>			<p>Normativni program dela Vlade RS.</p>	<p>posledic (postopek sprememb zakonodaje ne zahteva dodatnih finančnih sredstev in bo financiran iz državnega proračuna kot redna delovna obveznost). Stroške pridobitve gradbenega dovoljenja za že zgrajeni objekt krijejo uporabniki objekta (fizične osebe).</p>
<p>6. Izvedba javnega razpisa za sofinanciranje izgradnje bivalnih enot</p>	<p>Stanovanjski sklad RS</p>	<p>– izvedba javnega razpisa, – število občin z romskim prebivalstvom, ki so uporabile javni razpis, – število bivalnih enot, ki so jih občine z romskim prebivalstvom,</p>	<p>– podatki iz evidenc Stanovanjskega sklada RS</p>	<p>/</p>	<p>/</p>	<p>2017–2021</p>	<p>Sredstva za izvedbo javnega razpisa in sofinanciranje krije Stanovanjski sklad RS; razliko stroškov zagotavljanja in dodeljevanja</p>

		zgradile s sredstvi razpisa					bivalnih enot krije občina iz občinskega proračuna.
--	--	-----------------------------	--	--	--	--	---

3.3.5.1.2 Cilj: spodbujanje oblikovanja in razvoja integracijskih pristopov in ukrepov na področju zagotavljanja stanovanjske politike samoupravnih lokalnih skupnosti

Obrazložitev:

Poleg vključevanja naselij ali delov naselij, kjer večinsko živijo Romi, v poselitveni sistem Slovenije in prej navedenih dodatnih ukrepov preprečitve njihove nadaljnje izoliranosti, segregacije in getoizacije je treba ciljno spodbujati občine, kjer živijo Romi, da oblikujejo oziroma razvijajo integracijske pristope in ukrepe na področju zagotavljanja stanovanjske politike na lokalni ravni. Organ, pristojen za narodnosti, bo v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za okolje in prostor, ter Stanovanjskim skladom RS občine informiral in jim nudil podporo pri oblikovanju in razvijanju novih integracijskih pristopov in ukrepov na tem področju, da se zagotovijo najemna stanovanja kot dolgoročna oblika in bivalne enote kot začasna oblika ukrepa na področju zagotavljanja stanovanjske politike na lokalni ravni ter za dejansko integracijo Romov v okolju bivanja.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Informiranje in zagotavljanje strokovne podpore samoupravnim lokalnim skupnostim, kjer živijo Romi, o obstoječih možnostih za oblikovanje in razvoj integracijskih pristopov in ukrepov na področju	UN v sodelovanju z MOP, Stanovanjskim skladom RS, Skupnostjo občin Slovenije in lokalnimi skupnostmi, kjer živijo Romi.	– število realiziranih delovnih sestankov, posvetov in drugih oblik informiranja ter strokovne podpore, – število občin, kjer živijo Romi, ki je	– delovni sestanki, posveti, itd., – poročila Stanovanjskega sklada RS, MOP-a, Skupnosti občin Slovenije in občin, kjer živijo Romi, – javni razpisi	0	– realizirane najmanj tri (3) aktivnosti informiranja oziroma podpore občinam na leto	2017-2021	– dodatna sredstva niso potrebna; naloge se bodo izvajale v okviru rednih nalog organov

zagotavljanja lokalne stanovanjske politike.		izrazilo interes za sodelovanje oziroma oblikovanje integracijskih pristopov in ukrepov na tem področju, – število oblikovanih integracijskih pristopov in ukrepov v občinah, kjer živijo Romi	Stanovanjskega sklada RS, – poročila o izvedenih projektih				
--	--	---	---	--	--	--	--

3.3.5.1.3 Cilj: premagovanje razvojnih problemov ciljnih območij regionalne politike za zagotovitev osnovnih pogojev za enakopraven razvoj romske skupnosti v Sloveniji

Obrazložitev:

Za zagotavljanje pogojev za urejanje prostorske problematike romskih naselij in izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti ter spodbujanje skladnega regionalnega razvoja se prek posebnih ukrepov oziroma finančnih spodbud občinam iz državnega proračuna namenajo sredstva za urejanje osnovne komunalne infrastrukture na območjih, kjer večinsko živijo pripadnice in pripadniki romske skupnosti (romska naselja). Cilj tovrstnih ukrepov regionalne politike je doseganje skladnejšega regionalnega razvoja, saj so območja, kjer strnjeno živijo pripadnice in pripadniki romske skupnosti (romska naselja), praviloma manj razvita in njihova ureditev za občine pomeni veliko finančno breme. S finančnimi spodbudami države se želi doseči tudi hitrejši razvoj območij in naselij ter posledično prispevati k večjemu in hitrejšemu vključevanju pripadnic in pripadnikov romske skupnosti na teh območjih v družbo.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Izvajanje finančnih	– MGRT,	– število	– javni razpis,	– najmanj en	Zagotovljena	2018–2021	– sredstva

ukrepov za razvoj območij, kjer živi romska skupnost.	– občine, v katerih v komunalno neurejenih strnjenih naseljih živijo pripadniki romske skupnosti.	projektov ureditve osnovne komunalne infrastrukture	– poročila o izvedenih projektih	sofinanciran projekt občin	osnovna komunalna infrastruktura na vseh območjih, kjer večinsko živijo Romi.	državnega proračuna (MGRT): 2.000.000,00 EUR v posameznem letu v obdobju 2018-2021
--	---	---	----------------------------------	----------------------------	---	--

3.3.6 VKLJUČEVANJE V DRUŽBENO IN KULTURNO ŽIVLJENJE TER KREPITEV VLOGE SKUPNOSTI

Vključevanje v družbeno in kulturno življenje in s tem tudi krepitev vloge skupnosti spodbujajo skoraj vsi veljavni zakoni na področju kulture in medijev, dodatno pa tudi vsi strateški in programski dokumenti iz pristojnosti ministrstva, pristojnega za kulturo, ki romsko skupnost v omenjene predpise in dokumente vključujejo kot eno od ustavno priznanih manjšinskih skupnosti.¹² Tem potrebam in usmeritvam sledijo tudi vsi ukrepi na tem področju.

3.3.6.1 UKREPI NA PODROČJU VKLJUČEVANJA V DRUŽBENO IN KULTURNO ŽIVLJENJE TER KREPITVE VLOGE SKUPNOSTI

3.3.6.1.1 **Cilj:** ustvarjanje pogojev za spodbujanje informativne, založniške in druge kulturne dejavnosti romske skupnosti ter za ohranjanje in razvoj različnih oblik romskega jezika

Obrazložitev:

Ministrstvo, pristojno za kulturo, bo tudi v obdobju NPUR 2017–2021 na podlagi 65. člena Ustave RS in veljavne zakonodaje ter strateških in programskih dokumentov na področju kulture¹³ še naprej ustvarjalo pogoje za kulturno dejavnost romske skupnosti. Pri tem bo izhajalo iz izraženih potreb pripadnikov romske skupnosti in zagotavljalo njihovo sodelovanje pri ukrepih, ki so jim namenjeni. Ugotavljanje kulturnih potreb je vzpostavljeno sistemsko z usklajevanjem in pridobivanjem mnenj, prijav ter poročanjem romske skupnosti. Pri tem je treba upoštevati posebne okoliščine, v katerih pripadniki romske skupnosti živijo in kulturno delujejo. Ukrepi, namenjeni pripadnicam in pripadnikom romske skupnosti, se bodo na kulturnem področju izvajali v okviru programov, ki so:

- bili razviti v preteklih letih na tem področju in so namenjeni varovanju posebnih pravic romske skupnosti na način, da se upoštevajo posebne okoliščine, v katerih pripadniki omenjene skupnosti živijo,
- namenjeni spodbujanju ohranjanja in učenja različnih oblik romskega jezika in izdelavi literature v romskem jeziku, še zlasti mladinske,

¹² V zvezi z veljavno zakonodajo ter strateškimi in programskimi dokumenti glej prilogo k NPUR 2017–2021.

¹³ V zvezi z veljavno zakonodajo in strateškimi ter programskimi dokumenti na tem področju glej prilogo k NPUR 2017–2021.

- namenjeni nudenju strokovne pomoči oziroma svetovanju za uspešnejše prijave in boljšo izvedbo projektov (npr. usklajevalni sestanki glede dokumentacije javnega razpisa, sestanki na temo posameznih izzivov, s katerimi se spoprijema romska skupnost na kulturnem področju, posebne delavnice za pomoč potencialnim prijaviteljem pri prijavih na javne razpise itd.),
- namenjeni ustvarjalcem romske skupnosti, ki se želijo samozaposliti na področju kulturne ustvarjalnosti na podlagi Uredbe o samozaposlenih v kulturi (Uradni list RS, št. 64/12),
- namenjeni mobilizaciji, motivaciji in aktivaciji delovanja posameznikov iz ranljivih družbenih skupin za njihovo večjo socialno vključenost ter trajnostno krepitev človeškega kapitala in inovativno vlaganje v njihov razvoj,
- namenjeni krepitvi in širjenju bralne kulture v romsko skupnost in zagotavljanju knjižnične dejavnosti za romsko skupnost.

Končni cilj vseh navedenih ukrepov in pristopov je kakovostna, ne vsiljena integracija ob ohranjanju kulturnih raznolikosti.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
1. Podpora raznim kulturnim dejavnostim na področju romske skupnosti in spodbujanje širjenja ozaveščenosti o romski kulturi	– MK, Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice	– število financiranih projektov	– poročila o izvedbi projektov	0	Najmanj 65 % odobrenih projektov od vseh obravnavanih projektov, prijavljenih na javni razpis za tekoče leto.	2017–2021 (vsakoletni javni razpis. izvedba projektov do konca vsakega leta)	– sredstva državnega proračuna (MK): okvirno 92.000,00 EUR letno
2. Spodbujanje ohranjanja in učenja različnih oblik romskega jezika ter spodbujanje izdelave literature v romskem jeziku	– MK, Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice, druga področja MK, organizacije na področju kulture	– število financiranih projektov	– poročila o izvedbi projektov	0	Letno najmanj četrtnina projektov iz razpisa na področju romske	2017–2021 (vsakoletni javni razpis; izvedba projektov do konca vsakega leta)	Sredstva državnega proračuna (MK): 20.000,00–30.000,00 EUR

					skupnosti ter 3 projekti, financirani iz drugih razpisov na področju kulture.		sredstev letno iz prvega ukrepa se nameni za ta ukrep.
3. Nudenje pomoči in svetovanje romski skupnosti za prijavo in izvedbo kulturnih projektov	– MK, Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice	– število daljših svetovanj (po telefonu, e-pošti, sestanki, delavnice ipd.)	– poročila o izvajanju svetovanj	0	– letno najmanj 5	2017–2021 (letno, vzporedno z vsakoletnim javnim razpisom)	Finančna sredstva niso potrebna, ker se ukrep izvaja v okviru redne dejavnosti službe.
4. Spodbujanje ustvarjalcev, umetnikov in profesionalcev, ki delujejo na področju romske kulturne dejavnosti.	– MK, Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice	– število posebnih storitev, – število financiranih projektov	– poročila o izvajanju storitev, – poročila o izvedbi projektov	0	– vsaj 1 storitev letno, – najmanj 3 financirani projekti letno	2017–2021 (letno, celo leto)	Sredstva državnega proračuna (MK): za projekte se iz sredstev prvega ukrepa nameni okvirno 1.000,00–4.000,00 EUR sredstev (odvisno od prijav).

<p>5. Ustvarjanje pogojev za usposabljanje in zaposlovanje Romov na področju kulture</p>	<p>– MK, Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice</p>	<p>– število projektov</p>	<p>– poročila o izvedbi projektov</p>	<p>0</p>	<p>– na razpis vsaj 1 projekt</p>	<p>– od sredine 2016 do konca 2019</p>	<p>Proračun EU (80 %) in proračun RS (20 %): v obdobju 2016–2019 je predvidenih 3,5 milijona EUR, vendar še ni mogoče določiti, koliko od tega bo namenjeno projektom na področju romske skupnosti (odvisno od prijav).</p>
<p>6. Spodbujanje večkulturnosti v splošnih knjižnicah</p>	<p>– MK, NVO, splošne knjižnice, lokalne skupnosti</p>	<p>– število projektov, izvedenih v partnerstvu knjižnice – vladne in nevladne organizacije</p>	<p>– poročila o izvedbi projektov in programov</p>	<p>0</p>	<p>– najmanj 2 projekta letno</p>	<p>2017–2021 (vsako leto)</p>	<p>Sredstva državnega proračuna (MK in Javna agencija za knjigo (JAK)): iz proračuna MK za romsko skupnost</p>

							se vsako leto nameni predvidoma 1.000,00–2.000,00 EUR, iz proračuna JAK pa vsako leto predvidoma 1.000,00 EUR (odvisno od prijav).
7. Spodbujanje javnega obveščanja in obveščenosti romskih skupnosti ter razširjanje programskih vsebin v romskem jeziku	– MK, Direktorat za medije	– število projektov, financiranih v okviru javnega razpisa na področju medijskih vsebin	– poročila o izvedbi projektov	0	Podatka ni mogoče predvideti vnaprej, ker je odvisen od števila prijav.	2017–2021 (vsako leto)	sredstva državnega proračuna (MK) v okviru javnega razpisa na področju medijev

3.3.7 OZAVEŠČANJE IN BOJ PROTI DISKRIMINACIJI

Na podlagi študije,¹⁴ ki jo je leta 2011 o položaju Romov v enajstih državah Evropske unije opravila Agencija EU za temeljne pravice z intervjuji z 22.203 Romi ter okoliškimi prebivalci in je zajela podatke o 84.287 članih gospodinjstev, je pokazala, da povprečno 46 % vseh anketiranih, starih nad 16 let, čuti, da so bili v zadnjih 12 mesecih diskriminirani na podlagi svoje etnične pripadnosti. Ta raziskava Slovenije ni zajela, kljub temu pa na podlagi dejstva, da je na tem področju stanje podobno v vseh državah članicah, ki so bile vključene v raziskavo, lahko sklepamo, da je stanje podobno tudi v Sloveniji. Na to v svojih letnih

¹⁴ FRA, 2011: *Položaj Romov v 11 državah članicah EU*, obširna raziskava, ki je zajela Italijo, Češko, Poljsko, Grčijo, Francijo, Portugalsko, Madžarsko, Slovaško, Španijo, Bolgarijo in Romunijo. Slovenija v raziskavo ni bila vključena. Dostopno na naslovu <http://fra.europa.eu/en/publication/2012/situation-roma-11-eu-member-states-survey-results-glance> (3. 5. 2017).

poročilih redno opozarjajo tudi Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, Svet romske skupnosti Republike Slovenije in druge organizacije romske skupnosti ter civilne družbe. Najpogostejši razlogi za diskriminacijo so stereotipi in predsodki, pomanjkanje informacij o družbenih skupinah, ki so izpostavljene diskriminaciji, strah pred neznanim in težnje po preseganju lastnega občutka manjvrednosti. Socialna izključenost nekaterih skupin, ki se lahko prenaša iz generacije v generacijo, je tudi posledica diskriminacije. Ta ne učinkuje negativno le na diskriminirano osebo ali skupino, temveč na celotno družbo, saj v taki družbi povzroča neenakosti in jo v celoti šibi.

Tudi v obdobju novega dokumenta so ukrepi na tem področju nujno potrebni, in sicer z aktivnostmi, ki krepijo romsko skupnost, da vse bolj postaja gonilo svojega razvoja, sočasno pa tudi z aktivnostmi, usmerjenimi v odpravljanje predsodkov in stereotipov do Romov pri večinskem prebivalstvu, še posebej javnih uslužbencev, ki se pri svojem delu srečujejo s pripadnicami in pripadniki romske skupnosti.

3.3.7.1 UKREPI NA PODROČJU OZAVEŠČANJA IN BOJA PROTI DISKRIMINACIJI

3.3.7.1.1 Cilj: krepitev institucionalnega okvirja predstavnštva romske skupnosti v Sloveniji

Obrazložitev:

Skladno z Zakonom o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) Svet romske skupnosti Republike Slovenije predstavlja interese romske skupnosti v Sloveniji v razmerju do državnih organov. Delovanje te krovne organizacije romske skupnosti se sofinancira iz državnega proračuna. Cilji sofinanciranja so krepitev institucionalnega okvirja predstavnštva romske skupnosti, zagotovitev in okrepitev partnerskega odnosa z državnimi organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti za učinkovitejše uresničevanje pravic pripadnic in pripadnikov romske skupnosti oziroma izboljšanja njihovega položaja v družbi ter uresničevanje nalog Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, določenih z Zakonom o romski skupnosti v Republiki Sloveniji.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Finančna podpora delovanju Sveta romske skupnosti Republike Slovenije	– UN, – Svet romske skupnosti Republike Slovenije	obseg izvajanja programa Sveta romske skupnosti Republike Slovenije v posameznem	– redni stiki med UN in Svetom romske skupnosti RS, – letni delovni program in finančni načrt Sveta romske	0	– vsaj 4 seje sveta v posameznem letu, – vsaj 5 izvedenih aktivnosti sveta v	2017–2021	državni proračun (sredstva letno zagotovljena v finančnem načrtu UN): okvirno

		letu	skupnosti RS, – letna poročila Sveta romske skupnosti RS na podlagi pogodbe o sofinanciranju		posameznem letu, – vsaj 5 odzivov sveta na aktualne izzive romske skupnosti v posameznem letu, – vsaj 10 sodelovanj sveta na sestankih na lokalni in državni ravni	112.000,00 EUR letno.
--	--	------	--	--	--	--------------------------

3.3.7.1.2 Cilj: podpora aktivnostim za izboljšanje položaja Romov in prepoznavanja romske skupnosti kot sestavnega dela slovenske družbe ter aktivnostim, usmerjenim v preprečevanje diskriminacije in odpravljanje predsodkov in stereotipov do Romov na lokalni ravni s poudarkom na romskih ženskah, deklicah in mladih

Obrazložitev:

Na podlagi dejanskih potreb na terenu, v lokalnih okoljih, kjer Romi živijo, je treba še naprej podpirati aktivno delovanje organizacij romske skupnosti, ki si prizadevajo za prepoznavanje romske skupnosti kot sestavnega dela slovenske družbe. Aktivnosti organizacij romske skupnosti so usmerjene predvsem v izboljšanje položaja Romov, njihovega večjega in hitrejšega vključevanja v okoljih, kjer živijo, ozaveščanje večinskega in romskega prebivalstva o obstoju, kulturi, jeziki in navadah romskih skupin, ki živijo v Sloveniji, ter boju proti diskriminaciji. Nekatere organizacije svoje aktivnosti usmerjajo tudi v zastopanje pripadnic in pripadnikov romske skupnosti in iskanja rešitev za še vedno nerešene izzive na lokalni in na državni ravni (npr. konkretni socialni izzivi družin v lokalnem okolju, izpostavljanje pomanjkljivosti veljavne zakonodaje na podlagi dejanskih razmer na terenu itd.). Aktivnosti bodo usmerjene predvsem v spodbujanje vključevanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti (še posebej otrok, žensk in mladih) v sistem vzgoje in izobraževanja, aktivacijo za približevanje trgu dela in razvoj novih zaposlitvenih programov ter v promocijo zaposlovanja kot vrednote, v boj proti uporabi sovražnega govora, ozaveščanje večinskega prebivalstva (še posebej otrok in mladih ter zaposlenih v javni upravi in pravosodnih organih) o prisotnosti romske skupnosti, njeni kulturni in jezikovni sestavi ter pomenu za slovenski prostor, v ozaveščanje in usposabljanje ter nudenje podpore predstavnicam in predstavnikom romske skupnosti v

svetih samoupravnih lokalnih skupnosti, predstavnicam in predstavnikom društev in drugih vidnejših predstavnikov v romski skupnosti, ki delujejo v korist skupnosti, v zagotavljanje strokovne podpore in pomoči društvom pri prijavi na razpise na različnih področjih ter v druga področja, pomembna za hitrejše in kakovostnejše ter hitrejše socialno vključevanje pripadnic in pripadnikov romske skupnosti.

Cilj sofinanciranja je krepitev aktivnega delovanja organizacij romske skupnosti in aktivnega vključevanja in podpore organizacij romske skupnosti za druge ukrepe NPUR 2017–2021 ali ukrepe organov samoupravnih lokalnih skupnosti v lokalnih okoljih.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Podpora aktivnostim za izboljšanje položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti in prepoznavanja romske skupnosti kot sestavnega dela slovenske družbe ter aktivnostim, usmerjenim v preprečevanje diskriminacije in odpravljanje predsodkov in stereotipov do Romov na lokalni ravni s poudarkom na romskih ženskah, deklicah in mladih.	– UN in izbrani izvajalci (razpis), – ministrstva in drugi državni organi ter organi samoupravnih lokalnih skupnosti, – Svet romske skupnosti RS, – druge nevladne organizacije in strokovne institucije	– izveden letni javni razpis, – obseg izvedenih aktivnosti prijavljenih programov/projektov organizacij romske skupnosti v posameznem letu	– NPUR 2010–2015, – pretekli razpisi urada v podporo organizacijam romske skupnosti, – letna poročila organizacij romske skupnosti na podlagi preteklih razpisov urada v podporo organizacijam romske skupnosti, – spremljanje izvedenih aktivnosti organizacij romske	0	– vsaj 3 izvedene aktivnosti organizacij romske skupnosti v posameznem letu glede na dejanske potrebe pripadnic in pripadnikov romske skupnosti na lokalni ravni in glede na prijavljen program/projekt	2017–2021	– državni proračun (sredstva letno zagotovljena v finančnem načrtu UN), – v letih 2017–2021 okvirno 200.000 EUR

			<p>skupnosti v obdobju NPUR 2010–2015,</p> <ul style="list-style-type: none"> – poročila Varuha človekovih pravic RS in Zagovornika načela enakosti, – priporočila mednarodnih organizacij Sloveniji ob raznih pregledih (ICERD, CEDAW, CRC, ICCPR, ICESCR, ECRI, itd.), – poročila Sveta romske skupnosti RS in drugih organizacij romske skupnosti, – poročila nevladnih organizacij, – medijsko poročanje itd. 			
--	--	--	--	--	--	--

3.3.7.1.3 Cilj: izboljšanje usposobljenosti javnih uslužbencev, ki v okviru svojih pristojnosti delajo s pripadnicami in pripadniki romske skupnosti

Obrazložitev:

Tudi v naslednjem obdobju izvajanja ukrepov za izboljšanje položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti oziroma zagotovitev njihovih enakih možnosti si je treba prizadevati za krepitev dialoga in partnerskega odnosa med romsko skupnostjo, lokalno skupnostjo in institucijami, ki se v okviru svojega delovanja srečujejo s pripadnicami in pripadniki romske skupnosti, oziroma vzpostavitev dialoga, kjer ta še ni vzpostavljen. Cilj ukrepa je predvsem izboljšati usposobljenost javnih uslužbencev v komunikaciji s pripadnicami in pripadniki romske skupnosti, s katerimi se srečujejo pri svojem delu, ozaveščanje o predsodkih in stereotipih do Romov v zadevnem okolju in seznanitev javnih uslužbencev z lastnimi predsodki in stereotipi ter iskanje praktičnih rešitev za specifične izzive v posameznem okolju, iz katerega prihajajo tako javni uslužbenci kot Romi.

Z izvajanjem tega ukrepa bodo prizadevanja prek specifičnega usposabljanja javnih uslužbencev usmerjena v vpeljavo dobre osnove za razumevanje vseh značilnosti, ki jih delo z romsko skupnostjo prinaša posameznim javnim uslužbencem. Glede na cilje predvsem usklajenega in okrepljenega sodelovanja vseh relevantnih ustanov na lokalni ravni in na podlagi izkušenj policijskega dela v skupnosti bo to tudi nujna nadgradnja dosedanjega dialoga med vsemi subjekti, da se dosežejo osnovno razumevanje posebnosti pri delu s predstavniki romske skupnosti, ustrezen odziv na posamezne problemske situacije in njihovo uspešno reševanje. Javni uslužbenci bodo pri usposabljanju pridobili osnovne informacije in znanja s področja boja proti diskriminaciji, o normativni ureditvi in pomenu doslednega izvajanja pozitivne zakonodaje, o varovanju človekovih pravic, o poznavanju stereotipov in predsodkih o romski skupnosti. Spoznali bodo tudi načine in oblike pristopov k reševanju posameznih problemskih situacij, ki so najpogostejši pri delu z romsko skupnostjo. Poudarek pri usposabljanjih je tudi na obvladovanju najrazličnejših konfliktov, s katerimi se posamezni javni uslužbenci srečujejo pri delu z romsko skupnostjo. Pri izvedbi vsakega usposabljanja bo aktivno sodelovala predstavnica oziroma predstavnik romske skupnosti iz okolja, od koder prihajajo javni uslužbenci, ki bo na podlagi lastnih izkušenj in v komunikaciji z udeleženci usposabljanj poskušal(-a) poiskati možne praktične rešitve za izzive razmer v tistem okolju.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Usposabljanje javnih uslužbencev, ki se v okviru svojih pristojnosti srečujejo s pripadnicami in pripadniki romske skupnosti.	– Policija in UN, – ministrstva in drugi državni organi ter organi samoupravnih lokalnih skupnosti, – predstavnice in predstavniki romske skupnosti, – javni uslužbenci, ki v	– število usposabljanj, – število delavnic, – število udeležencev, – evalvacije	– usposabljanja, – delavnice	0	– predvidoma 5 usposabljanj letno oz. po potrebi	2017–2021	Državni proračun (sredstva letno zagotovljena v finančnem načrtu Ministrstva za notranje zadeve (MNZ) oziroma

	okviru svojih pristojnosti delajo s pripadnicami in pripadniki romske skupnosti.						Policije in UN (potni stroški 1 zunanjega udeleženca – predstavnika romske skupnosti) ¹⁵ so ocenjeni na okvirno 450 EUR letno in se bodo zagotavljali v okviru finančnega načrta UN).
--	--	--	--	--	--	--	--

3.3.7.1.3.1 Podcilj: ozaveščanje policistov in drugih delavcev Policije za delo v romski skupnosti

Obrazložitev:

Izobraževanje policistov za delo v večkulturni družbi je pomembno zato, da se policiste usposobi z znanjem, izkušnjami, ustreznim načinom dela, ki je potreben za profesionalen pristop pri izvajanju policijskih nalog in aktivnosti na območjih z romskimi naselji in s predstavniki romske skupnosti. Negativni predsodki policistov do skupine ali posameznikov lahko povzročajo velike težave pri izvajanju osnovnih nalog policije. Negativni predsodki tako kratkoročno kot dolgoročno predstavljajo oviro pri izgradnji modela profesionalnega odnosa vsakega policista pri izvajanju postopkov v romski skupnosti ob doslednem upoštevanju splošnih načel za opravljanje policijskih nalog skladno z Zakonom o nalogah in pooblastilih policije, odnosom uslužbencev Policije do strank skladno s Pravili policije, Kodeksom policijske etike in Katalogom standardov policijskih postopkov. Usposabljanja za policiste bodo obnovitev in nadgradnja že uveljavljenega programa Usposabljanje policistov za delo v večkulturni družbi.

¹⁵ Zagotovljena bodo finančna sredstva (materialni stroški – potni stroški oz. morebitni drugi stroški) za enega zunanjega udeleženca na usposabljanju – predstavnico oziroma predstavnika romske skupnosti, ki bo sodeloval v sklepnem delu vsakega usposabljanja. Sodelovanje romske predstavnice oziroma predstavnika na usposabljanju javnih uslužbenk in javnih uslužbencev je pomembno zato, da udeleženci pridobijo izkušnje iz primerov in vpogled v vidik, kako Romi vidijo vlogo javne uslužbenke oziroma javnega uslužbenca pri izvajanju njenih oziroma njegovih nalog. Tvrsten pristop je pomemben za boljše odpravljanje stereotipov in predsodkov ter vprašanja o dilemah, ki jih lahko predstavnica oziroma predstavnik romske skupnosti udeležencem neposredno predstavi.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Izobraževanje in usposabljanje delavcev Policije po programu Zavedanje stereotipov, obvladovanje predsodkov ter preprečevanje diskriminacije v multikulturni skupnosti	– Policija, – predstavnice in predstavniki romske skupnosti	– število usposabljanj, – število udeležencev, – evalvacije	– usposabljanja, – delavnice, – izobraževanja	0	– predvidoma 5 usposabljanj letno oz. po potrebi	2017–2021	– državni proračun (sredstva letno zagotovljena v finančnem načrtu MNZ/Policije)

3.3.7.1.4 Cilj: izvajanje policijskega dela v skupnosti

Obrazložitev:

Cilj policijskega dela v skupnosti je okrepiti partnerski odnos z lokalno skupnostjo in se zavzemati za učinkovito reševanje najrazličnejših potreb po varnosti. Tak partnerski odnos omogoča pridobivanje informacij za pravočasno odkrivanje varnostnih vprašanj in njihovo reševanje. Izvajanje policijskega dela v skupnosti in preventivnih aktivnosti je osredotočeno na neposredno delo policije z romsko skupnostjo in reševanje posameznih problemskih vprašanj skupaj z drugimi subjekti. Policija bo v okviru svojega delovanja okrepila izvajanje preventivnih aktivnosti v romski skupnosti. Pri tem kot povezovalni člen aktivno sodeluje in tudi vpliva na dinamiko delovanja več posvetovalnih teles, strokovnih in multidisciplinarnih timov na lokalni ravni, v katere se vključuje tudi predstavnike romske skupnosti. Neposredno delo teh timov ima zelo velike učinke pri preprečevanju vseh problemskih situacij in za ugotavljanje ter izvedbo ukrepov ob zaznavi vseh problemskih situacij in kršitev pozitivne zakonodaje.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
-------	---	------------------	-------------------------	---------------------	-----------------	----------------	---------------

	implementacijo						
Izvajanje policijskega dela v skupnosti	<ul style="list-style-type: none"> – Policija, – lokalne skupnosti, – predstavniki institucij, ki se ukvarjajo z romsko tematiko, – predstavniki vladnih in nevladnih organizacij, – predstavniki civilnih pobud in večinskega prebivalstva, – UN 	<ul style="list-style-type: none"> – število izvedenih preventivnih aktivnosti, – število sej posvetovalnih teles, – število sestankov strokovnih timov 	<ul style="list-style-type: none"> – delo v posvetovalnih telesih, – svetovanje in opozarjanje, – izvajanje preventivnih projektov in drugih aktivnosti, – izobraževanje otrok in odraslih, – neformalno druženje in povezovanje 	/	/	2017–2021	– državni proračun (sredstva letno zagotovljena v finančnem načrtu MNZ/Policije)

3.3.8 UKREPI IN PRISTOPI NA LOKALNI RAVNI

V smislu zagotavljanja celostnih ukrepov in pristopov na lokalni ravni se v okviru NPUR 2017–2021 sledi naslednjim ciljem:

- spodbujanje socialne vključenosti in zmanjšanja revščine ranljivih skupin, kamor spadajo tudi in predvsem Romi, kar je v obliki celostnih ukrepov in pristopov na lokalni ravni možno in zagotovljeno v okviru Programa razvoja podeželja 2014–2020,
- povezovanje in sodelovanje pristojnih ustanov in organizacij, identifikaciji dobrih praks in njihov smiselni prenos v druga okolja ter vključevanje pripadnic in pripadnikov romske skupnosti na lokalni ravni, kar je nujno za zagotavljanje večjega in hitrejšega socialnega vključevanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v lokalnem okolju,
- krepitev dialoga, povezovanja in sodelovanja med organi samoupravnih lokalnih skupnosti, združenji občin in vladnimi organi.

3.3.8.1 Cilj: spodbujanje socialne vključenosti, zmanjševanja revščine in gospodarskega razvoja podeželskih območij (Program razvoja podeželja 2014–2020)

Obrazložitev:

Ukrepi na področju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (CLLD), so izjemnega pomena za razvoj tako podeželskih kot urbanih območij, ki imajo posebne razvojne potrebe, probleme in priložnosti, ki zahtevajo tudi drugačen razvojni pristop.¹⁶ CLLD se bo izvajal v okviru prednostne osi operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 *Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine, prednostne naložbe; Vlaganja v okviru strategij lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost*. Pristop od spodaj navzgor omogoča lokalnemu prebivalstvu, da samo določi prednostne naloge in razvojne cilje ter odloča o lokalnem razvoju.

V okviru ukrepa *Podpora za lokalni razvoj v okviru pobude LEADER (lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost)* je oblikovan podukrep *Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost*, v okviru katerega se bodo na podlagi javnega poziva lokalne akcijske skupine (LAS) namenila nepovratna sredstva za sofinanciranje stroškov, nastalih pri izvedbi operacij LAS ali lokalnih akterjev. V okviru tega podukrepa ni natančno opredeljenih operacij in vrst ukrepov za izvajanje, saj je tip operacij odvisen od ciljev, določenih v posamezni strategiji lokalnega razvoja (SLR). SLR so pripravila lokalna partnerstva, so prožnejše od drugih pristopov, zato je v skladu s tem prožnejši tudi nabor operacij, ki bodo predmet sofinanciranja. Operacije, ki jih LAS izbere na podlagi jasnih meril za izbor, opredeljenih v SLR, morajo slediti ciljem SLR, in to na podlagi potreb lokalnega območja in skladno s tistimi tematskimi področji ukrepanja, ki jih je LAS v strategiji opredelil kot ključna za razvoj podeželja na območju LAS. Podprte operacije bodo zajemale ukrepe zlasti na naslednjih štirih tematskih področjih ukrepanja: ustvarjanje delovnih mest, razvoj osnovnih storitev, varstvo okolja in ohranjanje narave ter večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin (npr. brezposelni, Romi, starejši). S tem se bodo osredotočila na izzive, kot so socialno vključevanje, podnebne spremembe, skrb za okolje, brezposelnost zlasti mladih, razvitost lokalnih osnovnih storitev ter zmanjševanje razlik med mestom in podeželjem. Predlogi operacij prihajajo od spodaj navzgor, zato se pričakujejo številni inovativni pristopi oziroma operacije, ki bodo prispevali k celostnemu razvoju lokalnega okolja z aktivacijo endogenih potencialov.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost v okviru ukrepa Podpora za	– LAS Dolenjska in Bela krajina (LAS DBK), – LAS Posavje, – LAS Goričko 2020, – LAS Pri dobrih ljudeh,	– število projektov, ki bodo namenjeni večji socialni vključenosti	– posamezne strategije lokalnega razvoja (Strategija lokalnega	0	Vsaj en projekt, namenjen večji socialni vključenosti (tudi Romov na podlagi	2017–2021 (v celotnem obdobju NPUR)	– javni pozivi LAS: sredstva Evropskega kmetijskega sklada za

¹⁶ Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020, str. 180–183 in 245. Dostopno na naslovu <http://www.eu-skladi.si/kohezija-do-2013/ostalo/operativni-programi/op-2014-2020-december-konni>.

<p>lokalni razvoj v okviru pobude LEADER (lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost: podukrep Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – LAS Po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe, – LAS STIK, – regionalne razvojne agencije, – občine na območju posamezne LAS, – organizacije, ki delujejo v lokalnem okolju, tudi romska skupnost, – MKGP in MGRT. 	<p>(tudi) Romov, – kazalniki učinka, določeni v operaciji.</p>	<p>razvoja LAS DBK, Strategija lokalnega razvoja LAS Posavje, Strategija lokalnega razvoja LAS Goričko 2020, Strategija lokalnega razvoja LAS Pri dobrih ljudeh, Strategija lokalnega razvoja LAS Po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe, Strategija lokalnega razvoja LAS STIK), – javni poziv posamezne LAS, – Program razvoja podeželja RS 2014–2020, – Izvedbeni</p>		<p>posamezne strategije lokalnega razvoja (predvidoma skupaj vsaj 6 projektov z vseh območij LAS).</p>	<p>razvoj podeželja in Evropskega sklada za regionalni razvoj, sredstva državnega proračuna</p>
--	--	--	--	--	--	---

			načrt OP za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020				
--	--	--	---	--	--	--	--

3.3.8.2 Cilj: krepitev dialoga in sodelovanja vseh relevantnih subjektov za izboljšanje položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti in njihove večje vključenosti v družbo

Obrazložitev:

Kljub dobrim pravnim podlagam glede obveznosti in dolgoletnemu odprtemu posvetovanju z vsemi romskimi organizacijami in drugimi organizacijami civilne družbe še ni bilo vzpostavljeno strukturirano in dolgoročno sodelovanje med zainteresiranimi stranmi na tem področju, kar posledično prinaša razdrobljenost (in včasih podvajanje) aktivnosti. V praksi je zaradi različnih interesov posameznikov in skupin velikokrat oviran pretok informacij ali se celo pojavljajo nepravilne informacije, značilna je tudi osredotočenost na politike, ki ne prinašajo učinkovitih rešitev za izboljšanje položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti oziroma za njihovo večjo socialno vključenost. Predlogi in pobude so pogosto obravnavani ločeno, medtem ko bi bila bolj celosten pristop in obravnava primernejša, zlasti na lokalni ravni, kjer je največkrat jedro izzivov. Za izboljšanje metod spremljanja uresničevanja in učinka ukrepov NPUR 2017–2021 je treba dodatno okrepiti nacionalni postopek posvetovanja z vzpostavitvijo enotne nacionalne platforme za Rome. Vzpostaviti je treba odprt in strukturiran postopek posvetovanja, ki bo vsem zainteresiranim skupinam omogočil prostor in možnosti za razpravo in predloge ter pobude za izboljšanje položaja Romov. Treba je zagotoviti forum za izmenjavo izkušenj, strokovnega znanja in dobrih praks, opredeliti in ustvariti sinergije med dejavnostmi, projekti in politikami ter graditi na dosedanjem znanju in izkušnjah, da bi izboljšali in okrepili izvajanje in spremljanje NPUR 2017–2021.

Kot dodaten ukrep spremljanja uresničevanja NPUR 2017–2021 se na podlagi zaprtega poziva Evropske komisije za podporo nacionalnim platformam za Rome – JUST/2015/RDIS/AG/NRP2 vzpostavlja nacionalna platforma za Rome kot dopolnilen mehanizem posvetovanja in sodelovanja organizacij romske skupnosti in drugih zainteresiranih javnosti pri vključevanju pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v družbo ter razvoju skupnosti. Vzpostavitev nacionalne platforme za Rome bo spodbudila in olajšala dialog ter izmenjavo izkušenj, spodbujala bo tudi skupno in vzajemno učenje in izmenjavo dobrih praks. Novo ustanovljena platforma, ki bo vključevala Rome, njihove organizacije in združenja, druge organizacije civilne družbe, lokalne oblasti, znanstvene ustanove, nacionalne organe in druge ustrezne subjekte, bo pomenila nadgradnjo zdajšnjega strukturiranega dialoga med romsko skupnostjo in organi lokalnih samoupravnih skupnosti, ki že poteka prek vladne komisije za zaščito romske skupnosti, poleg tega bo omogočala širok okvir za izmenjavo mnenj in izkušenj ter za razpravo o vseh aktualnih vprašanjih in zadevah, ki se nanašajo na pripadnice in pripadnike romske skupnosti v posameznem okolju. Posebna pozornost bo namenjena vključevanju mladih Romov ter romskih žensk. Znanje in izkušnje vseh vključenih v novo platformo bodo omogočili stalno spremljanje izvajanja NPUR 2017–2021 ter tako zagotovili celovito spremljanje izvajanja ukrepov tako na lokalni ravni kot na nacionalni (skupaj z

zakonodajnim okvirjem). Sklepe in pomembnejše opredeljene teme, vprašanja in izzive bo platforma predložila v obravnavo in nadaljnje reševanje Komisiji Vlade RS za zaščito romske skupnosti, ki bo skladno s svojimi pristojnostmi po potrebi predloge predložila Vladi RS oziroma ji predlagala možne rešitve. V okviru delovanja nove nacionalne platforme za Rome bodo potekale strukturirane aktivnosti, ki bodo namenjene prav prepoznavanju izzivov v posameznem okolju ter prostor in možnosti za odprto razpravo in iskanje najprimernejših rešitev.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Nacionalna platforma za Rome in njene aktivnosti – krepitev posvetovalnega procesa na tem področju v Sloveniji	<ul style="list-style-type: none"> – UN, – ministrstva in drugi državni organi ter organi samoupravnih lokalnih skupnosti, – Svet romske skupnosti RS in druge organizacije romske skupnosti, – Varuh človekovih pravic RS, – Zagovornik načela enakosti, – druge nevladne organizacije in strokovne institucije, – druge organizacije civilne družbe 	<ul style="list-style-type: none"> – vzpostavljena platforma, – število aktivnosti, predvidenih v projektu, – obseg izvedenih aktivnosti, predvidenih v projektu, – evalvacija opravljenih aktivnosti v okviru platforme 	<ul style="list-style-type: none"> – Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov, – poziv EK JUST/2015/R DIS/AG/NRP2 in poziv EK REC-RDIS-NRCP-AG-2016 	0	Vsaj 9 aktivnosti, kot je predvideno v projektu.	<ul style="list-style-type: none"> – prvi projekt: avgust 2016–julij 2017, trajanje: 12 mesecev, –nadaljevanje projekta: avgust 2017–julij 2018, trajanje: 12 mesecev), – predvideno tudi nadaljevanje projekta v obdobju: avgust 2018–julij 2019 	<ul style="list-style-type: none"> – sredstva EU (95 %), – državni proračun (5 %) (sredstva zagotovljena v finančnem načrtu UN), – vrednost projekta v prvem letu: 64.860,31 EUR, – vrednost projekta v drugem letu: 68.385,00 EUR

3.3.8.3 Cilj: povezovanje in sodelovanje institucij za zagotavljanje večjega in hitrejšega socialnega vključevanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v lokalnem okolju ter oblikovanja celostnih rešitev in ukrepov na lokalni ravni, ki bodo zagotavljali sinergijske učinke

Obrazložitev:

V okviru projekta nacionalne platforme za Rome, ki ga je leta 2016 začel izvajati organ, pristojen za narodnosti, kot nacionalna kontaktna točka za vključevanje Romov, je bilo na podlagi dosedanjih izkušenj ustanov, ki delujejo v okoljih, kjer živijo Romi, v zvezi z zagotavljanjem učinkovitih pristopov na področju socialnega vključevanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v okoljih, kjer živijo, ugotovljeno, da morajo biti ti pristopi usklajeni, da je treba ukrepe in rešitve na odprte izzive iskati v sodelovanju in povezovanju vseh pristojnih deležnikov in da je treba v oblikovanje rešitev vključevati tudi romsko prebivalstvo oziroma predstavnike romske skupnosti, ki bodo lahko pripomogli k oblikovanju in pozneje uresničevanju ukrepov v praksi oziroma v okoljih, kjer se ti izvajajo. Celostne ukrepe in pristope na lokalni ravni je tako mogoče oblikovati prek vzpostavitve multidisciplinarnih timov v lokalnem okolju (npr. na ravni posamezne samoupravne lokalne skupnosti). Multidisciplinarni timi so oblika dela v lokalnem okolju, ki se je ponekod že vzpostavila in je v praksi prinesla zelo dobre rezultate (npr. multidisciplinarni tim pri delu z Romi v Ljubljani, varnostni sosveti na področju vprašanj, povezanih z varnostjo na območjih). Tovrstni timi so potrebni za zagotavljanje potrebnega sodelovanja med ustanovami in organizacijami, za učinkovit pretok informacij in zagotavljanje njihove jasnosti ter točnosti in predvsem za celovito obravnavanje odprtih izzivov, povezanih z vprašanji socialnega vključevanja Romov ter koordiniranega, celostnega in vključujočega pristopa k oblikovanju potrebnih rešitev oziroma ukrepov, ki bodo dosegali večje sinergijske učinke. Nosilec ukrepa bo v sodelovanju z navedenimi partnerji spodbujal vzpostavitev timov v vseh lokalnih skupnostih, kjer živijo Romi, vendar postopoma, predvidoma vsaj tri time do konca leta 2018 oziroma vsaj 20 timov do konca leta 2021. Koordinator timov bi morale biti samoupravne lokalne skupnosti.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Spodbujanje vzpostavitve multidisciplinarnih timov v lokalnih skupnostih, kjer živijo Romi, preko aktivnosti nacionalne platforme za Rome.	UN v sodelovanju s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, kjer živijo Romi, pristojnimi ministrstvi, različnimi institucijami in organizacijami, ki delujejo v lokalnem okolju in predstavniki lokalnih romskih skupnosti oziroma predstavniki organizacij romske skupnosti.	– število vzpostavljenih timov, – število lokalnih skupnosti, kjer je izkazan interes oziroma izražena pripravljenost za vzpostavitev timov	– dopisi oziroma redna komunikacija s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, kjer živijo Romi, – delovni sestanki, – informacije in poročila samoupravnih lokalnih skupnosti, kjer živijo Romi,	0	– vsaj 3 timi do konca leta 2018, – vzpostavljeni timi v vseh lokalnih skupnostih, kjer živijo Romi in so izražene potrebe po krepitvi sodelovanja in povezovanja pristojnih institucij do konca leta 2021	2017–2021 (v celotnem obdobju NPUR)	- v letih 2017 in 2018 sredstva zagotovljena v finančnem načrtu UN v okviru projekta Nacionalne platforme za Rome (SIFOROMA in SIFOROMA2)

			– informacije in poročila Skupnosti občin Slovenije, – informacije v okviru dela Komisije za integracijo romske skupnosti pri Skupnosti občin Slovenije, – aktivnosti nacionalne platforme za Rome		(vsaj 20 vzpostavljenih timov)		
--	--	--	--	--	--------------------------------	--	--

3.3.8.4 Cilj: podpora vzpostavitvi in izboljšanju pristopov lokalnih skupnosti na področju integracije pripadnic in pripadnikov romske skupnosti

Obrazložitev:

Dne 8. 5. 2017 je potekalo prvo srečanje med predstavniki Vlade Republike Slovenije in župani oziroma predstavniki občin, kjer živijo Romi, ki ga je sklicala in gostila generalna sekretarka Vlade Republike Slovenije v sodelovanju z organom, pristojnim za narodnosti. Namen srečanja je bilo iskreno spregovoriti o izzivih in predlogih rešitev, ki jih vidijo župani občin, kjer živijo Romi, oziroma ponuditi možnost predstavnikom občin, da v neposredni komunikaciji s predstavniki Vlade Republike Slovenije predstavijo največje izzive, kje bi pri izvajanju svojih pristojnosti potrebovali pomoč države in v kakšni obliki, katere zaveze pričakujejo od Vlade Republike Slovenije oziroma njenih organov ter katere zaveze so pripravljene sprejeti tudi občine. V razpravi je pogovor potekal o pristojnostih države in občin na tem področju, odprtih izzivih, s katerimi se v lokalnih okoljih, kjer živijo Romi, srečujejo občine, predvsem pa o tem, kako vzpostaviti boljše sodelovanje in zagotoviti večje povezovanje ustanov, da se omogoči iskanje celostnih rešitev za izzive na tem področju. V okviru razprave so bile oblikovane skupne zaveze, še posebej glede krepitve povezovanja in sodelovanja vseh pristojnih ustanov na lokalni in državni ravni. Ena izmed zavez je bila tudi opredeliti tista znanja, pozitivne izkušnje in dobre prakse iz Prekmurja in JV Slovenije, ki prinašajo uspešne pristope na področju integracije pripadnic in pripadnikov romske skupnosti, ter najti oblike in načine za prenos tovrstnih praks in izkušenj v tista okolja, kjer je zaznati primanjkljaje in so lokalne skupnosti za to izrazile potrebe in interes.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodišč na vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Identifikacija, promocija in prenos že osvojenih znanj, pozitivnih izkušenj in primerov dobrih praks v okolja, kjer so zaznani primanjkljaji in izražene potrebe lokalnih skupnosti.	– UN v sodelovanju s Skupnostjo občin Slovenije, samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, kjer živijo Romi, pristojnimi ministrstvi, raznimi institucijami in organizacijami, ki delujejo v lokalnem okolju, in predstavniki lokalnih romskih skupnosti oziroma predstavniki organizacij romske skupnosti	– število lokalnih skupnosti, kjer je zaznan primanjkljaj, izkazan interes oziroma izražena potreba, – število primerov opredeljenih znanj, pozitivnih izkušenj ali primerov dobrih praks v lokalnih skupnostih, – število prenosov znanj, pozitivnih izkušenj ali primerov dobrih praks	– redna komunikacija s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, kjer živijo Romi, – delovni sestanki, – informacije in poročila samoupravnih lokalnih skupnosti, kjer živijo Romi, – informacije in poročila Skupnosti občin Slovenije, – informacije v okviru dela Komisije za integracijo romske skupnosti pri Skupnosti občin Slovenije, – aktivnosti nacionalne platforme za Rome,	0	– vsaj 3 primeri uspešnega prenosa znanj, pozitivnih izkušenj ali primerov dobrih praks v pristopih lokalnih skupnosti na področju integracije pripadnic in pripadnikov romske skupnosti	2017–2021 (v celotnem obdobju NPUR)	– v letih 2017 in 2018 sredstva zagotovljena v finančnem načrtu UN v okviru rednih delovnih nalog

			– različni projekti, ki se izvajajo v lokalnih skupnostih				
--	--	--	---	--	--	--	--

3.3.8.5 Cilj: doseganje učinkovitejše integracije pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v lokalnem okolju

Obrazložitev:

V okviru projekta nacionalne platforme za Rome, ki ga je leta 2016 začel izvajati organ, pristojen za narodnosti, ter se bo nadaljeval tudi v letih 2017 in 2018, se bodo prek aktivnosti že vzpostavljenega posvetovalnega procesa in vključujočega načina ter metod dela občine, kjer živijo Romi, spodbujalo k oblikovanju konkretnih in realnih akcijskih načrtov za integracijo Romov, pri čemer morajo biti ti načrti prilagojeni stanju v posamezni občini. Sredstva za izvajanje tovrstnih aktivnosti bodo zagotovljena v finančnem načrtu organa, pristojnega za narodnosti. Na podlagi dosedanjih ugotovitev v okviru izvedenih aktivnosti nacionalne platforme za Rome v letu 2016 in prvi polovici leta 2017 je nujno okrepiti posvetovanje na lokalni ravni in opredeliti primere dobrih praks ter na podlagi ključnih izzivov oblikovati konkretne in realne nujne korake do učinkovitih rešitev, tako tistih, ki so izvedljive takoj, kot tistih, ki so kompleksnejše in bi za izvedbo potrebovale daljše obdobje in so odvisne tudi od pristojnih ustanov na državni ravni. Cilji ukrepa so, da se na podlagi dosedanjih izkušenj na področju socialnega vključevanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti na lokalni ravni oblikujejo konkretni predlogi rešitev, opredelijo najbolj nujni koraki za reševanje opredeljenih problemov in določijo temelji za nadaljnje tesno sodelovanje med vsemi relevantnimi deležniki.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Spodbujanje samoupravnih lokalnih skupnosti k oblikovanju konkretnih in realnih akcijskih načrtov za integracijo Romov, prilagojenih stanju v posamezni lokalni	– UN v sodelovanju s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, kjer živijo Romi, Skupnostjo občin Slovenije, ustanovami in organizacijami na lokalni ravni ter pristojnimi ministrstvi	– število oblikovanih lokalnih akcijskih načrtov, – število spremenjenih in dopolnjenih že sprejetih	– NPUR 2017–2021, – že sprejeti lokalni akcijski načrti, programi in strategije, – informacije in poročila občin, kjer živijo Romi	– 6 občin s sprejetimi programi oz. lokalnimi akcijskimi načrti	– vsaj 12 občin s sprejetimi programi oz. lokalnimi akcijskimi načrti do konca obdobja NPUR 2017–2021 in – vsaj 8 občin s	2017–2021 (v celotnem obdobju NPUR)	– v letih 2017 in 2018 sredstva zagotovljena v finančnem načrtu UN v okviru projekta Nacionalne platforme za

skupnosti.		lokalnih akcijskih načrtov, – število občin, ki so izrazile interes in pripravljenost za oblikovanje lokalnih akcijskih načrtov			sprejetimi sklopi ukrepov na tem področju		Rome (SIFOROMA in SIFOROMA2)
------------	--	--	--	--	---	--	------------------------------

3.3.8.6 Cilj: krepitev vloge in podpora delovanju predstavnikov romske skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti

Obrazložitev:

Politično predstavništvo romske skupnosti je skladno z zakonom, ki ureja področje lokalne samouprave, zagotovljeno v 20 občinah, kjer živijo Romi; v teh občinah je skladno z zakonom, ki ureja položaj romske skupnosti, ustanovljeno tudi delovno telo za spremljanje položaja romske skupnosti, katere član je po svoji funkciji tudi predstavnik romske skupnosti v svetu samoupravne lokalne skupnosti. Kljub vzpostavljenim pravnim podlagam za zagotavljanje političnega predstavništva romske skupnosti na lokalni ravni tako občine, kjer je to politično predstavništvo vzpostavljeno, kot predstavniki romske skupnosti ter organizacije civilne družbe opozarjajo, da so ti predstavniki premalo izobraženi, da bi lahko kakovostno in učinkovito opravljali svoje poslanstvo ter konstruktivno prispevali k urejanju položaja romske skupnosti v lokalni skupnosti in k odločanju o zadevah, ki se nanašajo na celotno lokalno skupnost. Na podlagi ugotovljenega se bo v okviru NPUR 2017–2021 bolj sistematično usposabljal in nudilo strokovno podporo delu predstavnikov romske skupnosti v občinskih svetih, in sicer na več načinov in prek več vzvodov in kanalov: s spodbujanjem aktivnosti organizacij romske skupnosti (zvez društev), prek Sveta romske skupnosti RS in z aktivnostmi projekta nacionalne platforme za Rome.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Usposabljanja in nudenje strokovne podpore za krepitev	– UN v sodelovanju z Ministrstvom za javno upravo (MJU),	– število izvedenih usposabljanj,	– NPUR 2017–2021, – informacije in	0	– vsaj 3 usposabljanja na leto	2017–2021 (v celotnem obdobju)	Kombinacija aktivnosti: sredstva

vloge in opravljanja nalog predstavnikov romske skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti	Skupnostjo občin Slovenije, Svetom romske skupnosti RS, Forumom romskih svetnikov Slovenije, pristojnimi ministrstvi in vladnimi službami ter samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, kjer je zagotovljeno politično predstavništvo romske skupnosti	– zadovoljstvo predstavnikov romske skupnosti v občinskih svetih z izvedenimi usposabljanji, – zadovoljstvo občin z delom predstavnikov romske skupnosti v občinskih svetih	poročila občin, kjer živijo Romi, – informacije in poročila Skupnosti občin Slovenije, – informacije in poročila Sveta romske skupnosti RS, zvez društev in Foruma romskih svetnikov Slovenije			NPUR)	zagotovljena v finančnem načrtu UN (sredstva, namenjena aktivnostim organizacij romske skupnosti, sredstva, namenjena Svetu romske skupnosti RS, sredstva projekta Nacionalne platforme za Rome).
---	--	---	--	--	--	-------	---

3.3.8.7 Cilj: krepitev dialoga, povezovanja in sodelovanja med predstavniki Vlade Republike Slovenije in predstavniki samoupravnih lokalnih skupnosti, kjer živijo Romi

Obrazložitev:

Dne 8. 5. 2017 je potekalo prvo srečanje med predstavniki Vlade Republike Slovenije in župani oziroma predstavniki občin, kjer živijo Romi, ki ga je sklicala in gostila generalna sekretarka Vlade Republike Slovenije v sodelovanju z organom, pristojnim za narodnosti. Namen srečanja je bil iskreno spregovoriti o izzivih in predlogih rešitev, ki jih vidijo župani občin, kjer živijo Romi, oziroma ponuditi možnost predstavnikom občin, da v neposredni komunikaciji s predstavniki Vlade Republike Slovenije predstavijo največje izzive, kje bi pri izvajanju svojih pristojnosti potrebovali pomoč države in v kakšni obliki, katere zaveze pričakujejo od Vlade Republike Slovenije oziroma njenih organov ter katere zaveze so pripravljene sprejeti tudi občine. V razpravi je pogovor potekal o pristojnostih države in občin na tem področju, odprtih izzivih, s katerimi se v lokalnih okoljih, kjer živijo Romi, srečujejo občine, predvsem pa o tem, kako vzpostaviti boljše sodelovanje in zagotoviti večje povezovanje ustanov, da se omogoči iskanje celostnih rešitev za izzive na tem področju. V okviru razprave so bile oblikovane skupne zaveze, še posebej glede krepitev povezovanja in sodelovanja vseh pristojnih ustanov na lokalni in državni ravni. Kot ena izmed zavez je bil oblikovan tudi dogovor o vzpostavitvi rednejšega dialoga na tem področju med visokimi predstavniki Vlade Republike Slovenije (državnimi

sekretarji ministrstev in vladnih služb) in predstavniki občin ter njenimi združenji. Vzpostavljena oblika dialoga se bo na enaki ravni in v določenih intervalih nadaljevala v celotnem obdobju NPUR 2017–2021.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Vzpostavitev kontinuiranega dialoga med predstavniki Vlade Republike Slovenije in predstavniki samoupravnih lokalnih skupnosti, kjer živijo Romi.	– Generalni sekretariat Vlade Republike Slovenije v sodelovanju z UN, državnimi sekretarji ministrstev in vladnih služb, Skupnostjo občin Slovenije in samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, kjer živijo Romi	– število izvedenih skupnih srečanj, – število izvedenih tematskih oziroma ožjih srečanj	– NPUR 2017–2021, – informacije, pisma in poročila občin ter njihovih združenj, – potrebe v posameznih regijah/občinah, – lokalni akcijski načrti	1	– vsaj 1 srečanje na leto	2017–2021 (v celotnem obdobju NPUR)	– dodatna sredstva niso potrebna; ukrep se bo izvajal v okviru rednih delovnih nalog

II. IZVAJANJE

1. FINANČNI OKVIR IZVEDBE

Republika Slovenija, evropska kohezijska politika in socialno vključevanje – Romi

Slovenija se je odločila, da bo sledila priložnostim, ki jih nudi nov pravni okvir evropskih strukturnih in investicijskih skladov, in jih v celoti izkoristila. Čeprav ima dve kohezijski regiji, se je Slovenija odločila za pripravo enega operativnega programa za več skladov (Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014 – 2020; OP 2014–2020¹⁷), ki se bodo financirali iz kohezijske politike (KP). Slovenija tako v enem OP 2014–2020 združuje vse razvojne izzive. Slovenija je bila že od začetka močna zagovornica celostnega pristopa in k rezultatom usmerjene kohezijske politike. Zato ni presenetljivo, da uporablja vse omenjene možnosti (teritorialno ciljanje, lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, in trajnostni razvoj v mestih).

Romi so kot ciljna skupina izrecno obravnavani v prednostni osi 9 OP – *Socialna vključenost in zmanjševanje revščine*, s posebnim poudarkom na največji prednostni naložbi *Aktivno vključevanje, vključno s spodbujanjem enakih možnosti in dejavnega sodelovanja ter izboljšanje zaposljivosti*, ki je prva od petih v sklopu te prednostne osi. V navedeni prednostni naložbi so trije specifični cilji, ki naj bi se dosegali z ukrepi: (i) vzpostavitev celostnega modela socialne aktivacije, (ii) krepitev vloge in položaja ciljnih skupin za približevanje trgu dela in (iii) preprečevanje zdrsa v revščino oziroma socialno izključenost in zmanjševanje neenakosti v zdravju. V zadnje navedenem (poleg vseh drugih) bodo Romi ena od glavnih ciljnih skupin. Vse aktivnosti v okviru te prednostne naložbe se bodo financirale iz Evropskega socialnega sklada.

Ena izmed prednostnih naložb v okviru prednostne osi 9 so tudi *Vlaganja v okviru strategij lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (CLLD)*, ki se bodo nadaljevala in financirala iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Evropski sklad za regionalni razvoj bo podpiral aktivnosti na vseh območjih lokalnih akcijskih skupin (LAS) in v naseljih, kjer živi več kot 10.000 prebivalcev, razen v urbanih naseljih mestnih občin, ki bodo prejemale pomoč v okviru mehanizma centralnih teritorialnih naložb (CTN). Za izvajanje lokalnih razvojnih strategij, ki jih pripravijo LAS, se bo uporabljala kombinacija podpore iz treh skladov, Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo, tako da bo vsak sklad prispeval k doseganju ciljev posameznega programa. Lokalne razvojne strategije bodo zajemale vse tri sklade, če bodo izpolnjena vsa merila upravičenosti in če bodo obravnavale posebne potrebe in izzive na posameznem območju LAS. To bo zagotovilo celosten pristop k reševanju lokalnih razvojnih izzivov.

Romi so izrecno opredeljeni kot ciljna skupina tudi v okviru horizontalnih načel OP – *Enake možnosti in nediskriminacija*. Enake možnosti in nediskriminacija bodo upoštevane horizontalno na ravni celotnega OP, ne glede na različne osebne okoliščine, kot so starost, invalidnost, rasa ali etnična pripadnost, vera ali prepričanje, spolna usmerjenost itd.), in sicer vključevanje načela nediskriminacije in enakih možnosti ter vertikalno z ukrepi, zlasti v okviru prednostnih osi 8 (Spodbujanje zaposlovanja in transnacionalna mobilnost delovne sile), 9 (Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine) in 10 (Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost).

¹⁷ Dostopno na naslovu http://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/kljucni-dokumenti/op_slo_web.pdf (3. 5. 2017).

Republika Slovenija – državni proračun in proračuni občin

Poleg sredstev evropskih strukturnih in investicijskih skladov bo Slovenija finančna sredstva za izvajanje ukrepov NPUR 2017–2021 zagotavljala iz državnega proračuna, za ukrepe, ki se nanašajo na izvirne pristojnosti samoupravnih lokalnih skupnosti, pa morajo sredstva v svojih proračunih zagotoviti občine.

2. ČASOVNI OKVIR IZVEDBE

NPUR 2017–2021 se bo izvajal med letoma 2017 in 2021 oziroma do konca črpanja sredstev evropske finančne perspektive 2014–2020, kjer bo to potrebno. Kljub temu je treba poudariti, da so se nekateri ukrepi začeli izvajati že leta 2016, kar je navedeno pri vsakem ukrepu posebej. Nekateri ukrepi so oblikovani za celotno obdobje, nekateri pa so bolj kratkoročni in se bodo končali že pred koncem obdobja programa, kar je pri vsakem ukrepu jasno navedeno.

3. NOSILCI UKREPOV IN SODELUJOČI

Ker gre za nacionalni program ukrepov, ki ga sprejme Vlada Republike Slovenije, so nosilci ukrepov pristojna ministrstva in vladne službe v sodelovanju s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in njihovimi združenji ter drugimi ustanovami in organizacijami, ki se ukvarjajo s tematiko, ki jo obravnava ta programski dokument. Nosilci ukrepov in sodelujoči pri njihovi izvedbi so opredeljeni pri vsakem ukrepu posebej.

III. SPREMLJANJE IZVAJANJA NACIONALNE STRATEGIJE VKLJUČEVANJA ROMOV ZA OBDOBJE 2017–2021

Uresničevanje nacionalnega programa ukrepov se bo sistematično spremljalo na letni ravni in v sodelovanju z vsemi pristojnimi organi in institucijami ter civilno družbo. O uresničevanju ukrepov se bo poročalo na letni ravni v okviru priprave poročil Vlade RS o položaju romske skupnosti, na podlagi ugotovitev pa se bodo po potrebi predlagale spremembe oziroma dopolnitve NPUR 2017–2021.

1. MEHANIZMI IN UKREPI ZA SPREMLJANJE IZVAJANJA NPUR 2017–2021 TER POSLEDIČNO NAPREDKA NA PODROČJU VKLJUČEVANJA ROMOV V SLOVENIJI

1.1 Cilj: preglednost in usklajenost politik in ukrepov ter zagotavljanje večje učinkovitosti za doseganje izboljšanja položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti in njihove večje vključenosti v družbo

Obrazložitev:

Za izboljšanje metod spremljanja uresničevanja in učinka ukrepov NPUR 2017–2021 je treba zagotoviti preglednost in usklajenost politik in ukrepov ter zagotoviti večjo učinkovitost za doseganje izboljšanja položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti in njihove večje vključenosti v družbo. Uresničevanje programa ukrepov je treba sistematično spremljati na letni ravni in z evalvacijo ukrepov po potrebi predlagati njegove spremembe oziroma dopolnitve. Cilj se bo poskušal uresničiti na več načinov. Na podlagi prakse v fazi priprave tega programa bosta za zagotovitev učinkovitega spremljanja uresničevanja programa vzpostavljena ustrezno sodelovanje in povezovanje pristojnih državnih organov. Za potrebe priprave tega programa so pristojni državni organi imenovali kontaktne osebe pri posameznem organu, ki so koordinirale delo pri organu in sodelovale z organom, pristojnim za narodnosti. Tako so bili vzpostavljeni boljša komunikacija in pretok informacij ter učinkovitejše sodelovanje pri oblikovanju programa ukrepov.

Kljub temu je bilo v tem procesu mogoče zaslediti pomanjkljivosti v koordinaciji oziroma komunikaciji ter pretoku informacij pri večjih resornih organih, zato je treba za potrebe spremljanja uresničevanja ukrepov **vzpostaviti koordinatorje pri ministrstvih in vladnih službah**, ki bodo imeli kompetence in organizacijsko moč za učinkovito koordinacijo in spremljanje. S tem namenom je treba zagotoviti koordinatorje na ravni državnih sekretarjev. Koordinatorji bodo opravljali koordinacijske naloge za potrebe izvajanja in spremljanja NPUR 2017–2021 in za sodelovanje z organom, pristojnim za narodnosti, ter bodo sodelovali pri pripravi letnega poročila o izvajanju ukrepov iz programa in njegove evalvacije. Poleg koordinatorjev na ravni državnih sekretarjev bosta vsako ministrstvo in vladna služba imenovala tudi kontaktno osebo iz vrst javnih uslužbencev, ki bo redna vez z organom, pristojnim za narodnosti, in bo v pomoč koordinatorju v okviru posameznega resorja. Koordinatorja za potrebe spremljanja uresničevanja ukrepov NPUR 2017–2021 bo imenoval tudi Svet romske skupnosti Republike Slovenije.

Cilj se bo poskušalo uresničiti prek mehanizmov, ki jih je vzpostavil zakon, dodatno pa tudi prek okrepljenega nacionalnega posvetovanja z vzpostavitvijo enotne nacionalne platforme za Rome, ki jo bo koordiniral organ, pristojen za narodnosti, kot nacionalna kontaktna točka za vključevanje Romov. Vzpostaviti je treba odprt in strukturiran postopek posvetovanja, ki bo vsem zainteresiranim skupinam, zlasti na lokalni ravni, omogočil prostor in možnosti za razpravo in predloge ter pobude za izboljšanje položaja Romov. Treba je zagotoviti forum za izmenjavo izkušenj, strokovnega znanja in izkušenj ter dobrih praks,

opredeliti in ustvariti sinergije med obstoječimi dejavnostmi, projekti in politikami ter graditi na dosedanjem znanju in izkušnjah, da bi izboljšali in okrepili izvajanje in spremljanje NPUR 2017–2021.

Poleg ukrepa vzpostavitve koordinatorjev bo uresničevanje NPUR 2017–2021 skladno z zakonsko nalogo spremljala tudi **Komisija Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti**. Na podlagi 6. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) je ustanovljena Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti, ki skladno z zakonom spremlja uresničevanje programa ukrepov iz prvega odstavka 6. člena zakona in opravlja naslednje naloge:

- spremlja uresničevanje programa ukrepov iz prvega odstavka 6. člena ZRomS-1,
- spremlja uresničevanje ustavnih obveznosti in zakonskih določil Republike Slovenije, ki se nanašajo na romsko skupnost,
- oblikuje predloge in pobude glede zaščite romske skupnosti, ki se posredujejo Vladi Republike Slovenije in posameznim ministrstvom za pridobivanje njihovih uradnih stališč,
- omogoča izmenjavo mnenj med predstavniki romske skupnosti, samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in državnimi organi o vseh vprašanjih, ki zadevajo položaj romske skupnosti,
- obravnava aktualna vprašanja uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti.

Vlada Republike Slovenije mora na podlagi četrtega odstavka 4. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) enkrat letno poročati Državnemu zboru o uresničevanju zakonskih obveznosti do romske skupnosti. Vlada Republike Slovenije poročilo pripravi na podlagi poročil posameznih državnih organov, organov samoupravnih lokalnih skupnosti, kjer živi romska skupnost, Sveta romske skupnosti Republike Slovenije in drugih organov. V poročilu se poroča tudi o uresničevanju NPUR 2017–2021. Poročilo pred predložitvijo Vladi Republike Slovenije obravnava in potrdi Komisija Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok izvedbo za	Finančni viri
1. Mreža koordinatorjev na ravni državnih sekretarjev, imenovanih pri pristojnih ministrstvih in vladnih službah.	– UN, – ministrstva in drugi državni organi, – Svet romske skupnosti RS	– imenovani koordinatorji znotraj vseh pristojnih ministrstev in vladnih služb, – učinkovito povezovanje	– mreža koordinatorjev (državni sekretarji ministrstev in vladnih služb) in kontaktnih oseb (javni	0	– v roku enega meseca po sprejemu NPUR 2017-2021 imenovani vsi koordinatorji in kontaktne	– 1 mesec po sprejemu NPUR 2017-2021 za imenovanje koordinatorjev in kontaktnih oseb;	– v okviru pristojnosti in delovnih nalog ter finančnih načrtov ministrstev in vladnih služb, – v okviru programa dela in finančnega

2. Koordinator, imenovan pri Svetu romske skupnosti Republike Slovenije.		in sodelovanje organov ter omogočen pretok informacij, – učinkovita koordinacija v pristojnih državnih organih, – imenovani koordinator v okviru Sveta romske skupnosti RS	uslužbenci) – sestanki mreže, – zapisniki sestankov mreže, – sestanki s koordinatorjem Sveta romske skupnosti RS		osebe na ministrstvih, pristojnih za izvajanje ukrepov iz NPUR 2017-2021 – v roku enega meseca po sprejemu NPUR 2017-2021 imenovan koordinator Sveta romske skupnosti RS	– kontinuirano sodelovanje z vzpostavljeno mrežo z namenom izvajanja in spremljanja uresničevanja NPUR 2017-2021 (za celotno obdobje NPUR 2017–2021)	načrta Sveta romske skupnosti RS
---	--	--	---	--	---	--	----------------------------------

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
3. Delovanje Komisije Vlade RS za zaščito romske skupnosti in spremljanje uresničevanja NPUR 2017–2021	– UN, – ministrstva in drugi državni organi ter organi samoupravnih lokalnih skupnosti, – Svet romske skupnosti RS	– število izvedenih sej komisije, – število informacij in pobud, predloženih Vladi RS v obravnavo, – število obravnavanih aktualnih vprašanj in obseg	– zapisniki sej komisije, – poslovniki o delu komisije, – sprejeti sklepi, – informacije in pobude, vložene v vladno obravnavo	– 1 do 2 seji letno	– vsaj 3 seje letno	2017–2021	– državni proračun (sredstva letno zagotovljena v finančnem načrtu UN), – viri za izvedbo komisij: okvirno 2.000,00 EUR letno (odvisno od števila izvedenih sej)

		oblikovanih rešitev					
--	--	---------------------	--	--	--	--	--

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
4. Letno poročilo Vlade RS o položaju romske skupnosti v Sloveniji in o uresničevanju NPUR 2017–2021	– UN, – ministrstva in drugi državni organi ter organi samoupravnih lokalnih skupnosti, – Svet romske skupnosti RS	– sprejeto poročilo Vlade RS	– poročila državnih organov, organov samoupravnih lokalnih skupnosti, kjer živi romska skupnost, Sveta romske skupnosti RS in drugih organov, – informacije, pridobljene na sestankih, na terenu ali ob drugih priložnostih, – letne evalvacije o stanju na področju socialnega vključevanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v	– 1 letno poročilo Vlade RS	– 1 letno poročilo Vlade RS, – po potrebi vmesna poročila Komisiji Vlade RS za zaščito romske skupnosti (lahko tudi na posamezne teme oziroma glede posameznih vprašanj)	2017–2021	– državni proračun (sredstva letno zagotovljena v finančnem načrtu UN), – dodatna finančna sredstva niso potrebna

			okoljih, kjer živijo, in o učinkih izvajanja ukrepov NPUR 2017–2021				
--	--	--	---	--	--	--	--

1.2 Cilj: letno spremljanje stanja na področju socialnega vključevanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v okoljih, kjer živijo, in zagotavljanje spremljanja učinka ukrepov NPUR 2017–2021 (evalvacija)

Obrazložitev:

Za učinkovito spremljanje stanja na področju socialnega vključevanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v okoljih, kjer živijo, in za zagotavljanje spremljanja učinka ukrepov NPUR 2017–2021 je treba zagotoviti redno in sistematično zbiranje informacij pristojnih ministrstev in vladnih služb ter informacij s terena, iz okolij, kjer Romi živijo. Poleg spremljanja stanja je treba zagotoviti tudi redno evalvacijo učinkov sprejetih ukrepov, ki naj bi se izražali prav na stanju na terenu. Letno bo pripravljena pisna evalvacija tako o stanju na področju socialnega vključevanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v okoljih, kjer živijo, kot evalvacija uresničevanja ukrepov. Prek letne evalvacije se želi zagotoviti redno spremljanje izvajanja ukrepov in njihovih rezultatov ter učinkov v praksi, ki bodo sledili dejanskim potrebam za izboljšanje položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v okoljih, kjer živijo. Na podlagi opravljene letne evalvacije o učinkovitosti in smiselnosti ukrepov se bodo po potrebi predlagale njihove spremembe. Evalvacija NPUR 2017–2021 bo vključena tudi v letno poročilo Vlade Republike Slovenije o položaju romske skupnosti, ki ga pred obravnavo na Vladi RS obravnava in potrdi Komisija Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti, po sprejemu na Vladi RS pa ga obravnava Državni zbor.

Nosilec izvajanja ukrepa bo organ, pristojen za narodnosti, ki bo pripravo evalvacije zagotovil prek izbranega zunanjega izvajalca in za te potrebe zagotovil tudi finančna sredstva. Informacije za potrebo priprave evalvacije se bodo pridobile od vseh pristojnih organov na nacionalni in lokalni ravni, Skupnosti občin Slovenije, Sveta romske skupnosti RS in drugih organizacij romske skupnosti ter posameznih predstavnikov romske skupnosti, ustanovljenih multidisciplinarnih timov v lokalnih skupnostih, ustanov, ki delujejo v lokalnem okolju, organizacij civilne družbe, informacij, pridobljenih v okviru aktivnosti nacionalne platforme za Rome itd. Redno bo skladno z zakonom izvajanje NPUR 2017–2021 spremljala tudi Komisija Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti in na podlagi evalvacije predlagala Vladi RS morebitne potrebne dopolnitve oziroma spremembe ukrepov.

Ukrepi:

Ukrep	Nosilec/sodelujoči partnerji pristojni za implementacijo	Kazalniki učinka	Viri podatkov in metode	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost	Rok za izvedbo	Finančni viri
Letna evalvacija o	– UN v sodelovanju s	– število	– NPUR 2017–	0	4 evalvacije	2018–2021	– državni

<p>stanju na področju socialnega vključevanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v okoljih, kjer živijo, in o učinkih izvajanja ukrepov NPUR 2017–2021.</p>	<p>pristojnimi ministrstvi, Skupnostjo občin Slovenije, občinami, kjer živijo Romi, Svetom romske skupnosti RS in drugimi organizacijami romske skupnosti ter posameznimi predstavniki romske skupnosti, ustanovljenimi multidisciplinarnimi timi v lokalnih skupnostih, ustanovami, ki delujejo v lokalnem okolju, organizacijami civilne družbe itd</p>	<p>pripravljenih pisnih evalvacij, – število pozitivnih ali negativnih ocen izvedenih ukrepov</p>	<p>2021, – seje vladne komisije, – sestanki s pristojnimi državnimi organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti, Svetom romske skupnosti RS ter organizacijami romske skupnosti, – informacije vzpostavljenih multidisciplinarnih timov, – aktivnosti v okviru nacionalne platforme za Rome</p>				<p>proračun (sredstva bodo zagotovljena v finančnem načrtu UN), – ocenjena potrebna sredstva: 5.000,00 EUR letno v letih 2018–2021</p>
---	---	---	--	--	--	--	--

2. PRIČAKOVANI REZULTATI IN DOSEŽKI NPUR 2017–2021

NPUR 2017–2021 določa smernice za doseganje poglobitnih in trajnih sprememb v družbenoekonomskem položaju romske skupnosti v Sloveniji, dodatno pa glavne ukrepe za spodbujanje in ohranjanje kulturnega, jezikovnega, informativnega in založniškega delovanja romske skupnosti ter ozaveščanja in boja proti diskriminaciji. S programom se želi doseči izboljšanje položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v državi, zmanjšanje večdimenzionalnih družbenoekonomskih razlik med Romi in drugim prebivalstvom ter doseči vključevanje Romov v vse segmente družbe in skupnosti. S svojimi cilji in ukrepi želi program zagotoviti celovit pristop, ki temelji na interakciji ukrepov in aktivnosti na več področjih. Tak pristop zahteva ustrezno usklajevanje med organi in sektorji, sočasno pa tudi aktivno sodelovanje romske skupnosti, tako njenih organizacij kot prebivalcev v lokalnih okoljih. Pri tem morajo veliko narediti tudi organizacije romske skupnosti, ki za svoje aktivnosti v ta namen prejemajo finančna sredstva iz državnega in občinskih proračunov ter iz drugih virov. Kazalniki, s katerimi se bodo spremljali posamezni ukrepi, so bili določeni tako, da se bo omogočilo spremljanje izvajanja ukrepov, rezultatov in učinkov

ukrepov za zagotovitev nadaljnjega spremljanja, da bi se omogočilo pravočasno ocenjevanje rezultatov in učinkov ter zagotovilo vključevanje pripadnic in pripadnikov romske skupnosti na vseh področjih, ki jih program zajema.

Ali je program dejansko zasnovan učinkovito in usmerjen v doseganje rezultatov na vseh področjih, ki jih zajema, se bo ugotavljalo **na podlagi odgovorov na naslednje izhodiščne usmeritve:**

a. pregled območij, kjer večinsko živijo pripadnice in pripadniki romske skupnosti, daje vsaj okvirni pregled stanja romskih skupnosti v Sloveniji in daje okvirno opredelitev in prikaz stanja območij, ki so ločena od drugih območij in naselij in kjer niso zagotovljene enake možnosti njihovim prebivalcem, ki pa so odrinjeni na rob družbe. Jasnejša podoba stanja bo omogočila boljšo oceno potreb po romskih skupnostih in bo omogočila ciljno usmerjen pristop k vsakemu od njih, ne pa rutinsko, linearno in enotno zagotovljenih socialnih storitev, ne glede na status njihovih uporabnikov. Učinek bo dosežen, če bo pristop ciljno usmerjen in prilagojen potrebam lokalnih romskih skupnosti in njihove bližnje okolice;

b. uporabni in učinkoviti mehanizmi, s katerimi se izvaja in spremlja izvajanje ukrepov in aktivnosti, opredeljenih v programu. To pomeni izboljšanje sodelovanja med vsemi pristojnimi organi (na državni in lokalni ravni), ki so odgovorni za izvajanje ukrepov in vključevanje zainteresirane javnosti, ki sodeluje pri izvajanju ukrepov in aktivnosti. To pomeni tudi vzpostavitev redne komunikacije in koordinacije med sektorji, poleg tega pa usklajeno in usmerjeno medsektorsko delovanje na nacionalni in lokalni ravni. Ob tem se spodbuja povezovanje na lokalni ravni glede regijskega delovanja, pri čemer so povezovalni člani lahko združenja občin in regionalne razvojne agencije;

c. mehanizmi medsektorskega sodelovanja in povezovanja bodo pripomogli k spremljanju izvajanja ukrepov na lokalni ravni. Na pristojnih ministrstvih so bile že ob pripravi tega programa imenovane kontaktne osebe, ki večinoma že v okviru svojih drugih nalog spremljajo tudi področje položaja in pravic romske skupnosti. Z ohranitvijo kontaktnih oseb po pristojnih državnih organih in razširitvijo mreže tudi na lokalno raven (dodatno tudi združenja občin in regionalne razvojne agencije) bo vzpostavljena mreža, ki bo skrbela za pretok informacij, koordinacijo v lastnih organih v zvezi z izvajanjem ukrepov in njihovim spremljanjem ter poročanjem;

d. okrepljeno sodelovanje in povezovanje ustanov in organizacij na lokalni in regijski ravni. Lokalne ustanove in organizacije morajo bolj intenzivno in aktivno sodelovati pri izvajanju ukrepov, zajetih v programu. Z vzpostavitvijo nacionalne platforme za Rome pa se predvidevata okrepitev dialoga in povezovanje tako na nacionalni kot lokalni ravni. S tem bo vzpostavljen tudi učinkovit mehanizem za spremljanje izvajanja ukrepov in njihovega vpliva v praksi;

e. okrepljeno sodelovanje in povezovanje v okviru romske skupnosti in njenih skupin oziroma delov skupnosti z vseh območij, kjer pripadnice in pripadniki romske skupnosti živijo. Romska skupnost je sodelovala tako pri pripravi tega programa kot pri njegovem izvajanju in spremljanju. Treba je doseči aktivno sodelovanje organizacij romske skupnosti in vseh njenih predstavnikov (na lokalni in nacionalni ravni) in večjo odgovornost za doseganje pozitivnih učinkov ukrepov glede izboljšanja njihovega družbenoekonomskega položaja ter povečati občutek lastništva nad rezultati ukrepov, da bo zagotovljena trajnost učinkov;

f. želeni učinki bodo doseženi, če bo zagotovljena pripravljenost sodelovanja na vseh ravneh in vseh pristojnih organov, skupin in posameznikov ter se bo izvajanje ukrepov spremljalo na vseh področjih programa, pri čemer se bodo ob ugotovljenem neizvajanju ali pomanjkljivem izvajanju ukrepov predvidele njihove izboljšave.